

KÜRESEL DİYALOG

3.2

Bir yılda 14 Dilde 5 Sayı

Sosyoloji Mesleği

André Béteille, Jacklyn Cock

Orta Doğu'da Siyaset

Mustafa Attir,
Sari Hanafi,
Feras Hammami

Portekiz'deki Krize Cevaplar

José Soeiro,
Dora Fonseca,
Maria Luísa Quaresma

- >Tayvan Sosyolojisi'nin Üçlü Dönüşü
- >Küçük Ulus Sosyolojisi
- >Şili'de Ahlaki Meseleler
- >Şili'de Çevre Politikası
- >Göçmenler Santiago'nun Merkezini işgal ediyor
- >Uluslararasılaşan Sosyoloji
- >Amerikan Sosyolojisi Düşüşte mi?
- >Balkanlaşmanın ötesinde Balkanlar
- >Disiplinlerarasılık
- >Sosyoloji ve Toplumsal Dönüşüm
- >Küresel Sosyal Hareketler
- >BM'de Gençlik Katılımı
- >Foto-Deneme – Gerçek Bedik

BÜLTEN

International
Sociological
Association

CİLT 3 / SAYI 2 / ŞUBAT 2013

KD

> Editörden

Eşitsiz Bir Dünya ile Yüzleşmek

Bu yazıyı yeni hakimiyet manzaralarına sahip, bu yazının konusu kadar sosyoloji üretme imkanlarını da etkileyen istisnai bir yerleşim olan Ramallah'tan, Batı Şeria'daki Filistin yönetiminin idari merkezinden yazıyorum. Gazze hızlı ve korkutucu bombalama şiddetini deneyimlerken Batı Şeria da -Jackie Cock'un Küresel Diyalog'un bu sayısında ifade ettiği gibi- coğrafi bölünmeyi, kontrol noktalarının çoğalmasını, Filistinlileri topraklarından süren, onları birbirlerinden ayıran duvarı ve İsrail yerleşimlerinin tek taraflı genişlemesini destekleyecek girişimleri, planları içeren yavaş bir şiddetle karşı karşıya...

Batı Şeria'da hayat belirsizlik ve güvensizlikle tanımlanıyor, üniversite'deki yaşamda bile bu durum geçerli. Ama Filistinliler İsrail Devleti'nin onlara gaddarca davranmadaki başarısı kadar kendilerini korumada becerikliler. Örneğin, Abu Dis'deki Al-Quds Üniversitesi, mülteci kamplarına yeni, eleştirel bir eğitim yaklaşımı getirme projesi olan "Campus in Camps" (Kamplardaki kampüsler) adlı nadir bir deneyime maddi destek veriyor. Alessandro Petti, Sandi Hilal ve Munir Fasheh'nin parlak buluşlarıyla, dört kamptan 15 genç kadın ve adam sosyal bilimlerin temel kavramlarını- vatandaşlık, katılım, refah, sürdürülebilirlik, bilgi, ilişki sorunsallaştırdıkları kolektif bir sözlük hazırladılar. Bu yoğun Freirean eğitim süreci kampların artık bir kendini kurbanlaştırma mekanı olarak değil, 1948 yılında oluşturulan ve sürekli yenilenen bir sosyal alan olarak kabul edildiği bir sosyal bilinç değişimini de beraberinde getiriyor.

Feran Hammami'nin Küresel Diyalog'un bu sayısında tanımladığı gibi, istisna hal selefleri de etkiliyor, İsrail devleti kendi üniversiteleri içindeki huzursuzluğu da bastırıyor. Elbette, İsrail bu bölgedeki tek diktatör yönetim örneği değil. Mustafa Attir Kaddafi rejimi altında sosyolojiyi yürütebilmenin nasıl bir şey olduğunu tanımlıyor ve bunun yeni düzene getirdiği meydan okuyuşlardan bahsediyor. Alanın içinde ilerlediğimizde, Şilili sosyologlar, Oriana Bernasconi, Alejandro Pelfine ve Carolina Stefoni ahlaki meselelerle, çevre ve göç konusunda yarattığı etkilerle birlikte demokratik geçişin sınırlılıkları ve paradokslarını tanımlıyor. Demokratikleşme teması, aynı zamanda Michael Hsiao'nun, Amerikan teorisi ve metotlarının kullanılması ile başlayan daha sonra, otoriter KMT parti-devletinin eleştirisi ile süren ve sonrasında da sosyologların demokratik hükümete katılımı ile radikal bir dönüş yaşanan Tayvan sosyolojisinin yükselen eğrisi tanımlamasına dair bilgi veriyor. Bu iyimser görüşe karşı Su-Jen Huang küçük ülkelerde sınırlı bir araştırma grubu ile üretilen sosyoloji konusunda şüphelerini dile getiriyor.

Buna karşılık, bu aksaklıkların sosyolojik müdahalenin yenilikçi teknikler üretimini durdurduğunu söyleyemeyiz. José Soeiro ve Dora Fonseca'dan öğrendiğimiz gibi, Portekizli sosyologlar alınan sert önlemlere karşı pek çoğu Latin Amerika'dan aktarılan yenilikçi mobilizasyon yolları geliştirmişler. Bu noktada, bu genç sosyologların Kuzey'in normlarına yönetilen profesyonel dünyada işleyen ve Current Sociology'nin editörü Eloísa Martín tarafından anlamlı bir biçimde tanımlanan ikilemler konusunda daha az ilgili olduklarını görüyoruz. Bu genç sosyologlar adapte olmaya ve nereden alınmış olursa olsun sosyolojiyi yeniden yaratmaya, üçüncü dalga piyasalaşmanın ve onun siyasi araçlarının yıkıcılığına meydan okumaya hazırlar.

> **Küresel Diyalog 14 dilde yayınlanmaktadır.**

Dergiye [ISA websitesi](http://isa-websitesi.com)nden ulaşılabilir.

> **Yayınlanması istenen yazıların Michael Burawoy'a gönderilmesi gerekmektedir: burawoy@berkeley.edu**

Hindistan'ın en saygın sosyal bilimcilerinden biri olan **André Béteille**, sosyoloji ve antropoloji arasındaki karmaşık ilişkiyi tartışıyor ve sosyologların kamusal alanlara ve politika alanına girdiklerinde eleştirel özerkliklerini nasıl korumaları gerektiği üzerinde duruyor.

Feminist, çevreci, eleştirel düşünür **Jackie Cock**, sosyolojik analiz için merkezi ve gerekli bir tema olan Güney Afrika'daki yavaş, yıkıcı şiddetin- yaygınlığına dikkat çekiyor

Sari Hanafi tarafından yapılan görüşmede Libyalı sosyolog **Mustafa Attir** baskıcı Kaddafi rejimi altında sosyolog olmanın nasıl bir şey olduğu ve bugün Libyalı sosyologların karşılaştığı zorlukları tanımlıyor.

> Yayın Kurulu

Editör:

Michael Burawoy.

Yönetici Editörler:

Lola Busuttil, August Bagà.

Yardımcı Editörler:

Margaret Abraham, Tina Uys, Raquel Sosa, Jennifer Platt, Robert Van Krieken.

Danışman Editörler:

Izabela Barlinska, Louis Chauvel, Dilek Cindoğlu, Tom Dwyer, Jan Fritz, Sari Hanafi, Jaime Jiménez, Habibul Khondker, Simon Mapadimeng, Ishwar Modi, Nikita Pokrovsky, Emma Porio, Yoshimichi Sato, Vineeta Sinha, Benjamín Tejerina, Chin-Chun Yi, Elena Zdravomyslova.

Bölgesel Editörler

Arap Dünyası:

Sari Hanafi, Mounir Saidani.

Brezilya:

Gustavo Taniguti, Juliana Tonche, Pedro Mancini, Céila da Graça Arribas, Andreza Galli, Renata Barreto Preturlan, Rossana Marinho.

Kolombiya:

María José Álvarez Rivadulla, Sebastián Villamizar Santamaría, Andrés Castro Araújo.

Hindistan:

Ishwar Modi, Rajiv Gupta, Rashmi Jain, Uday Singh.

İran:

Reyhaneh Javadi, Najmeh Taheri, Hamidreza Rafatnejad, Saghar Bozorgi, Zohreh Sorooshfar, Faezeh Khajehzadeh.

Japonya:

Kazuhiisa Nishihara, Mari Shiba, Kousuke Himeno, Tomohiro Takami, Yutaka Iwadata, Kazuhiro Ikeda, Yu Fukuda, Michiko Sambe, Takako Sato, Shohei Ogawa, Tomoyuki Ide, Yuko Hotta, Yusuke Kosaka.

Polonya:

Mikołaj Mierzejewski, Karolina Mikołajewska, Jakub Rozenbaum, Krzysztof Gubański, Emilia Hudzińska, Julia Legat, Adam Müller, Tomasz Piątek, Anna Piekutowska, Anna Rzeźnik, Konrad Siemaszko, Justyna Witkowska, Zofia Włodarczyk.

Romanya:

Cosima Rughinis, Ileana Cinziana Surdu.

Rusya:

Elena Zdravomyslova, Anna Kadnikova, Elena Nikiforova, Asja Voronkova, Ekaterina Moskaleva, Julia Martinavichene.

Tayvan:

Jing-Mao Ho.

Türkiye:

Aytül Kasapoğlu, Nilay Çabuk Kaya, Günnur Ertong, Yonca Odabaş, Zeynep Baykal, Gizem Güner.

Medya Danışmanları:

Annie Lin, José Reguera.

Yayın Danışmanı:

Abigail Andrews.

> Bu Sayıda

Editörden: Eşitsiz Bir Dünya ile Yüzleşmek **2**

Sosyoloji Mesleği – Pragmatik Bir Görüş

André Béteille, Hindistan **4**

Sosyoloji Mesleği – Yavaş Şiddete Mazur Kalma

Jacklyn Cock, Güney Afrika **6**

> ORTADOĞU'DA SİYASET

Diktatörlük Süresince ve Sonrasında Libya Sosyolojisi

Mustafa Attir ile Röportaj , Libya **8**

İsrail Üniversitelerindeki Siyasi Kriz

Feras Hammami, İsveç **11**

> PORTEKİZ'DEKİ KRİZE CEVAPLAR

Ezilenlerin Tiyatrosu – Bir Halk Sosyolojisi Bıçımı?

José Soeiro, Portekiz **13**

Güvencesiz ama Esnek Olmayan

Dora Fonseca, Portekiz **15**

Quicksand'de Sosyoloji

Maria Luísa Quaresma, Portekiz **17**

> TAYVAN SOSYOLOJİSİ

Tayvan Sosyolojisi'nin Üçlü Dönüşü

Hsin-Huang Michael Hsiao, Tayvan **19**

Küçük Bir Ulus Sosyolojisinin Çıkmazı

Su-Jen Huang, Tayvan **21**

> ŞİLİ'NİN DEMOKRATİK MEYDAN OKUYUŞU

Şili'deki Kişisel Özgürlüklere ve Ahlaki Meseleler

Oriana Bernasconi, Alberto Hurtado Üniversitesi, Şili **23**

Şili'de Çevre Politikasının Sınırları

Alejandro Pelfini, Şili **24**

Santiago de Chile'nin Merkezinde Göçmen İşgali

Carolina Stefoni, Şili **26**

> ULUSAL VE ULUSLARARASI

Uluslararasılaşan Sosyolojinin Meydan Okuyuşu

Eloísa Martín, Brezilya **28**

Amerikan Sosyolojisi Düşüşte mi?

Bronwen Lichtenstein, ABD **30**

> KONFERANSLAR

Balkanlaşmanın Ötesinde Balkanlar

Svetla Koleva, Bulgaristan **32**

Disiplinlerarasılık

Clarence M. Batan, Filipinler **34**

Sosyoloji ve Toplumsal Dönüşümler

Leslie Lopez, Filipinler **36**

Küresel Hareketler, Ulusal Sorunlar

Benjamín Tejerina, İspanya **37**

> ÖZEL KÖŞELER

BM'de Gençlik Katılımı

Jovanni Rodriguez, ABD **38**

Foto-Deneme – Gerçek Bedik

Eryn Snyder, ABD **39**

> Sosyoloji Mesleği Pragmatik Bir Görüş

André Béteille, Delhi Üniversitesi, Hindistan

André Béteille haklı sebeplerle Hindistan'ın en zeki adamı olarak adlandırılır. Weberyan sosyolojiyi antropolojik bir köy çalışmasının içine sokan, "Sınıf ve Güç" adlı kanonik monografisi ile Betaille, eşitsizliğin hemen hemen her boyutunu ele alırken, kamusal meselelere ilişkin geniş bir çerçeve sundu. Betaille pek çok ödül kazandı, çalışmaları övgüyle karşılandı, Hint Sosyal Bilimler Araştırma Kurulu'nun başkanlığını yaptı. Kasta dayalı farklılıkların artırılması önerildiğinde Başbakanlık Ulusal Bilgi Komisyonu'ndan istifa etti. Kamuoyu ya da kamu politikaları sosyoloji bilgisine uymadığında sözünü sakınmayan önde gelen gazetelerde yazan ve sağlam mesleki sorumluluklara sahip bir halk sosyologudur.

André Béteille'in Delhi'de son zamanlarda çekilmiş bir fotoğrafı

Sosyolojinin bir meslek olarak kabul edilmesi sosyolojinin ayrı bir entelektüel bir disiplin olma hissine sahip olması ve bu durumu muhafaza etmesine bağlıdır. Aynı zamanda, sosyolojiyi bir kariyer değil bir meslek olarak sürdürürsek, her ne kadar önemli ve üstünde durulmaya değer olsa da disiplinin yalnızca teknik aygıtlarına odaklanmamız yeterli olmayacaktır. Sosyoloji entelektüel bir disiplin olarak geniş ama birbirine esnek bağlarla bağlı kavramsal gövde, metotlar ve teoriler geliştirmiştir ve tüm bunlar çalışan her sosyolog için değerli bir kaynak olarak ele alınmalıdır.

Sosyoloji, sağduyudan, kısıtlı erişimi ve incelenmemiş sınanmamış varsayımlarla gündelik olayları yorumlama ve açıklamaya çabası bakımından ayrı tutulmalıdır. Sosyoloji sağduyuyla çelişmemeli ancak onun ötesine geçerek toplumun işleyişine dair daha geniş ve derin bir bakış açısı ge-

liştirebilmelidir. Sosyolojinin ana konusu, fizik ve moleküler biyolojiyi sağduyunun yargılarından ve varsayımlarından yalıtmaktan çok daha zordur. Gündelik meseleler sosyologun atölyesinin ana maddesi olsa da, sosyolog bu meseleleri yönlendirme noktasında gazeteciden ayrılır.

Entelektüel bir disiplin olarak sosyoloji üç özellik açısından değerlendirilebilir. (i) Sosyoloji ampirik bir bilimdir. (ii) Sistematik bir bilimdir. (iii) Ve karşılaştırmalı bir bilimdir. Ampirik bir bilim olarak değer yargıları ve gerçeklik yargıları arasındaki, ya da "gerçekte ne olması gerektiği soruları" ile "gerçekte ne olduğu" soruları arasındaki net ayrımı korumaya çalışır. Bir toplum çalışmasının güvenilir olabilmesi için, toplumun norm ve değerlerinin üzerinde araştırma yapılmış olmasını gerektirir ancak bu araştırmada normlara kural koyucu bir biçimde değil betimleyici bir biçimde yaklaşılmalıdır. Bununla birlikte, sosyolog sosyal süreçler arasındaki

>>

bağlantıları, bu bağlantıların temelde uyumlu mu uyumsuz mu oldukları hakkında varsayımlarda bulunmadan, sistematik bir biçimde incelemeye çalışır. Sonuç olarak sosyoloji, sosyologun kendi toplumunu ve diğer tüm toplumları aynı gözlem ve araştırma düzeyi üzerine yerleştirdiği karşılaştırmalı bir bilimdir.

Karşılaştırmalı metoda olan bağlılığım beni sosyoloji ve sosyal antropolojinin birliğinin sağlam bir savunucusu haline getirdi. Pek çok Hintli aslında Hint toplumunu ve kültürünü çalışıyor ancak ülke tüm sosyal düzenlemeleri aynı anda inceleyebilmek için o kadar geniş ve toplum o kadar çeşitli ki. Bu noktada Hindistan'daki doğal eğilim sosyoloji ve sosyal antropolojinin birliği varsayımı üzerinden çalışma yürütmek oluyor. Buna karşılık Batıda eğilim sosyoloji olarak tanımlanan “gelişmiş” toplumların incelenmesi ile antropoloji olarak belirlenmiş olan ilkel, tarım, kabile topluluklarının incelenmesini birbirinden ayırmaktır.

Yine karşılaştırmalı metoda olan bu bağlılığım, Hindistan'da çoğunlukla savunulan Hintlilerin Batı araştırma ve analiz çerçevesinin kısıtlamalarından kurtulmak için kendilerine özgü, ayrı bir sosyoloji geliştirme zorunluluğu konusunda beni şüpheli kılmıştı. Sosyolojinin genel çerçevesi Avrupa ve Amerika'dan oluşmuş olsa ve halen bu toplumlarda ortaya çıkan varsayımlarla önyargılarla şekillense de bu çerçevenin katı, sabit olduğuna ve değişmeyeceğine inanmak için hiçbir sebep bulunmuyor. Aslında, bu çerçeve sürekli olarak değişmekte ve ben de en azından Hindistan'daki ve Hindistan dışındaki öğrencilerce okunur beklentisiyle eşitlik üzerine genel çalışmalar yaptım.

Önde gelen bir akademik kurumda lisansüstü öğrencilere ders verdiğim uzun bir kariyer süresince, Hindistan'daki pek çok meslektaşım gibi, “sosyoloji teorisi” ve “Hindistan sosyolojisi” eğitimini harmanlama gerekliliği için mücadele ettim. “Teori” derslerinde öğrencilere Marx, Weber, Durkheim, Parsons, Merton gibi isimler öğretilirken, Hindistan üzerinde verilen derslerde, köy, kast, birleşik aile öğretildi ve doğal olarak öğrenciler bu iki ders grubu arasında bağlantı kurmakta zorlandılar.

Ben derslerim sırasında “sosyolojik düşünme” adını verdiğim bir yaklaşım geliştirdim. Entelektüel bir disiplin olarak sosyolojinin tanımlayıcı özelliklerini anlattıktan sonra, çok çeşitli, özel konuları tartışıyorum. Genellikle siyasetten başlıyorum ve “sosyolojinin bir konusu olarak siyaset” üzerine konuşuyorum. Nihayetinde siyaset geniş bir kesimin ilgi alanına dahil bir konu. Sosyolojinin siyaset anlayışına herhangi bir ayırt edicilik, farklılaştırıcılık getirip getiremeyeceğini soruyorum. Aynı soru din için de sorulabilir. Din sosyoloji bir disiplin olmadan çok daha önceleri teologlar ve felsefecilerin ciddi bir biçimde entelektüel olarak ilgilendikleri bir alan olmuştu. Peki sosyoloji din anlayışına yeni bir şeyler katabildi mi? Aynı soruyu aile, kan bağı, evlilik, ve diğer pek çok konu için sorabiliriz.

Sosyolojik muhakeme fikrini sosyolojik araştırma ve incelemeleri geniş kitlelerle taşımak için de kullanmaktayım. Kanımca bir sosyolog mesleği için yazmalı, evet, ancak yalnızca mesleği için değil. Geniş kitlelere erişme gibi bir sorumluluğu da var. Bunun için, profesyonel dergilerde makaleler yayınlamanın yanı sıra, The Times of India, The Hindu and The Telegraph gibi, Hindistan'ın, önde gelen günlük gazetelerin başyazılarına da katkıda bulundum. Ancak nadiren bu gazetelerde yazsam da, her gün olan tüm olaylar üzerine yorum yapmak durumunda olan bir gazeteci gibi yazmaktan imtina etmeye çalıştım. Buna karşılık olayları daha geniş ve tarihsel ve sosyolojik bir bakış açısıyla yorumlamaya çalıştım.

Her zaman bir ahlakçı değil bir sosyolog olduğumu düşünürüm. Sosyolog olarak özel ilgim her zaman karşılaştırmalı eşitsizlik araştırmaları oldu. Bununla beraber, bilindiği gibi eşitsizlik Hint toplumunda derin kökleri olan ve yaygın bir olgudur. Eğitimli Hintliler eşitsizliğin fenalığı ve eşitliğin erdemleri üzerine ahlakçılık yapmayı çok severler. Ancak eşitsizliği topluma ifşa ederek onu yok etmek umut edilemez. Eşitsizliğin farklı biçimleri ve boyutlarını ve birlikte değişime uğradıkları, zayıfladıkları ya da güçlendikleri sosyal eğilimleri anlamak için çok zaman harcadım. Eşitlik ve eşitsizliğe dair, aynı madalyonun iki yüzü gibi duran ütopyacı ve kaderci tutumlar karşısında her zaman pragmatik yaklaşımımı korumaya çalıştım. ■

> Sosyoloji Mesleği

Yavaş Şiddete Maruz Kalma

Jacklyn Cock, Witwatersrand Üniversitesi, Johannesburg, Güney Afrika

Sosyologlar **Jackie Cock** ile çok fazla ilgilenmezler. Güney Afrika sosyolojisinin öncüsü Cock, durmaksızın şiddet ve eşitsizlik arasındaki ilişkiyi araştırır. Ev içi emeğin feminist bir analizi olan “Hizmetçiler ve Madamlar” adlı klasik çalışmasında da, savaş ve cinsiyet sorgulaması yaptığı “Albaylar ve Kadroları”nda da, çevresel eşitsizliği ortaya çıkardığı “Kendimize Karşı Savaş” adlı incelemesinde de bu böyledir. O, zamanımızın temel haksızlıklarını gözler önüne sererek Güney Afrika’da ve ötesinde sosyolojiyi şekillendirmiştir.

Jacklyn Cock, Güney Afrika’da, Witwatersrand Üniversitesi’nde bir panele başkanlık ederken.

Deneyimlerimizi şekillendiren toplumsal yapılar ve süreçler çoğunlukla geleneksel inançlar, güçlü çıkarlar ve resmi açıklamaların ardına gizlenmiş ya da üzerleri örtülmüştür. Bunlardan en tehlikelilerinden biri, şiddetin genellikle anlık, o zamanda ve mekanda oluveren, patlak veren bir olay ya da eylem olarak anlaşılmasıdır. Ama insan potansiyelinin yıkımı zamana yayılarak “yavaş şiddet” şeklini alır. Bu şiddet sinsi, çarpıcı olmayan ve nispeten görünmez bir niteliğe sahiptir. Yavaş şiddet derken Rob Nixon’un “uzun ölümler” kavramını kastediyorum. Nixon burada, yavaş yavaş ve gözden uzak oluşan, zaman ve mekan içine yayılmış yıkımı geciktiren, hırpalayan şiddeti tanımlıyor. Çevre kirliliği ve kötü beslenme bu tip yavaş şiddete örnektir. Her iki durum da nispeten görünmez ve zaman içinde yavaş yavaş gelişerek ciddi hasar içerir.

Gıda olgusu, eşitsizlik, iklim değişikliği, küreselleşme, açlık, emtia spekülasyonu, kentleşme ve sağlık gibi pek çok konuyu yakınlaştırır. Gıda, 2008 yılında dramatik fiyat artışlarına karşı dünya çapında yaklaşık 30 şehirde gerçekleşen, ayaklanmalar ve toplumsal protestolar dışında genellikle şiddetle ilişkilendirilmez. Buna karşılık kötü beslenme bir çeşit “yavaş şiddet içerir” çünkü insan vücudu üzerinde zararlı etkileri genellikle gizlidir, zaman içinde yavaş yavaş oluşur ve insan kapasitesi ve potansiyelini aşındırır. Bu durum en önemli ölçüde dünyadaki bir milyar kötü beslenen insanda görülür. Aslında gerçekte bugünün Güney Afrika’sında, kötü beslenme nedeniyle, altı yaş altında her dört çocukta birinin fiziksel ve zihinsel büyümesinde gecikme, duraklama görülmektedir.

Çok geniş ve açıklayıcı bir kavram olan “gıda güven->>

sizliği” kavramı bir bakıma açlık ve yetersiz beslenme arasındaki ayrımı belirsizleştirir. Geleneksel medyada sıklıkla Somali’den iskelet ve zayıflamış kuraklık kurbanlarının görüntülerini izleriz. Ancak gıda güvensizliğinin anlaşılması çok daha zordur ve giysi ya da vücuttaki yağ katmanları altında saklı olabilir. Kötü beslenme, sıklıkla kalori açısında zengin, vitamin ve mineral açısından yoksun gıdalarla beslenen kentli yoksul insanlarda obezitenin ardına gizlenir. Gözle görülebilir değildir.

Çevre kirliliği –en belirgin biçimde iklim değişikliğine yol açan karbon emisyonlarıyla- artmakta ve özellikle Güney Afrika’daki yoksul, kırılgan ve savunmasız kesim üzerinde yıkıcı etkiler bırakmaktadır. Bu bozulmanın çoğu sinsî ve nispi olarak görünmez bir şekilde ilerleyerek “yavaş şiddet” biçimini alır. Dramatik Bhopal ve Çernobil ekolojik felaketlerinin bugüne uzanan kapsamlı etkileri de (ve resmi olarak tanınması) böyle bir şiddeti işaret ediyor.

Johannesburg’a yakın Steel Valley olarak bilinen bir bölgede bir çelik fabrikasının yarattığı felaket boyutunda kirlilik oluşumu belirsizdi, yavaş yavaş uzun sürede artarak ilerledi. Toksik kirlilik’in “yavaş şiddet”i zamanla yayılmış, yavaşça toprağa nüfuz etmiş, havada ve su altında yavaşça hareket etmişti. Birçok durumda, insanlar ve hayvanlar arasında genetik bozukluklar, kanser, böbrek rahatsızlıkları şeklinde kendini gösterdi. Bedenin organlarının ve nehirlerin kirlenmesi anlayışımızın ya da anlık duyuşal algılarımızın ardına gizlenir. Görünmez yollarla eyleme geçer ve onlara maruz kaldığımızı anlama hali ancak Ulrich Beck’in “sosyal tanıma” diye niteliği sürece bağlıdır. Bunu sağlamak, özellikle de Steel Valley örneğinde olduğu gibi, insan yaşamını tehdit eden tehlikelerin kasten saklandığı durumlarda, sosyolojinin görevidir. İlgisiz veya beceriksiz devlet bürokrasileri tarafından desteklenen çelik fabrikası yönetiminin gücü, yaratılan zararın sorumluluğundan kaçmak için aldatma ve inkar yolu izlemiştir.

Ama sosyolojinin insan özgürleşmesi için sahip olduğu potansiyel, “açığa çıkarmanın” ötesinde “anlatma”yı

da içerir. Burada bahsedilen “yavaş şiddet” örneklerinin her ikisinin de toplumsal sebep ve sonuçları vardır. Çevre kirliliği örneğinde güçlü bir şirket tarafından çevresel maliyetlerin dışsallaştırıldığını, kötü beslenme örneğinde ise bir gıda rejimi oluşturulurken insani ihtiyaçlardan çok kar üzerinde odaklanıldığını görüyoruz.

“Yavaş şiddet” bir sınıfı dikkate almayan bir kavram değildir. Kötü beslenme ve çevre kirliliğinin yavaş şiddetine karşı en savunmasız fakir olandır. Genellikle birey olarak tek başına mücadele ederler. Ama bireysel deneyimin geniş sosyal süreçler tarafından nasıl şekillendiğini gösteren “sosyolojik hayal gücü” C. Wright Mills’in zengin mirasının bir parçasıdır. “Sosyolojik hayal gücü” sosyologların gerçek dünyada “sıradan insanlarla “ (ve gıdaya erişim, temiz su gibi temel konularla) ilgilenmelerini beraberinde getirir.

Michael Burawoy bu ilgiyi iki şekilde teorize eder: “genişletilmiş vaka yöntemi” ve “halk sosyolojisi.” İlki araştırmacı ve “araştırılan” arasında saygılı, duyarlı ve karşılıklı bir diyalogu içerir. Sosyologlar deneyimlerini, araştırdıkları kişilerin hayatlarına doğru genişletmek zorundadırlar. Onların evlerinde, madenlerinde, fabrikalarında uzun süre vakit geçirmek için istekli olmalıdırlar. Bu noktadan, aşağıdan, toplumsal süreçler, ortaya çıkarılabilir, titizlikle analiz edilebilir. Benzer bir biçimde “organik halk sosyolojisi” de görünmeyeni görünür kılar ve “görünür, kalın, aktif ve halk karşıtı” olanla yakın ilişki içinde çalışır. Bu kolektif çalışmayı vurgular ve C. Wright Mills’in “bireysel araştırmacılığın önceliği” çağrısını reddeder. Bunun yerine, bu son derece bireysel neo-liberal zamanlarda, sosyologların yoksul ve ezilenle dayanışma içinde durmak zorunda olduğunu söyler.

Bunu yaparken, sosyoloji sosyal hareketleri güçlendirebilir, “ gıda egemenliği”, “çevresel adalet” gibi konular etrafında kolektif eylemi (sosyal adaletle bağlılıkla iç içe geçmiş, kurumsal güce meydan okuyan ve insan özgürleşmesi için alternatif sosyal düzenlemeler isteyen) harekete geçirebilir. ■

> Diktatörlük süresince ve sonrasında Libya Sosyolojisi

Mustafa Attir ile Röportaj

Dr. Mustafa Attir, Kaddafi rejimi sırasında ayakta kalan Libyalı sosyolog

Dr. Mustafa O. Attir Trablus Üniversitesi Sosyoloji Profesörü, Sürdürülebilir Kalkınma Araştırma Merkezi Direktörü ve Arap Sosyoloji Derneği'nin eski başkanıdır. Modernleşme ve petrolün Libya toplumunun modernleşmesine etkileri üzerine çok sayıda kitap ve makale yazmıştır. Beyrut'taki Amerikan Üniversitesi'nde Sosyoloji Profesörü, 2010-2014 ISA Yönetim Kurulu üyesi Sari Hanafi Küresel Diyalog için Attir ile görüştü.

SH: Libya'daki akademik yolculuğunuza dair neler söyleyebilirsiniz?

MA: Lisans derecemi Libya Üniversitesi'nde, Liberal Sanatlar Akademisi Sosyoloji bölümünden aldım. 1962'de üniversitem tarafından gönderildiğim ABD'deki Pittsburgh Üniversitesi'nden sosyoloji yüksek lisans ve daha sonra 1971 yılında Minnesota Üniversitesi'nden sosyoloji doktora derecemi aldım. Ardından Libya'ya döndüm ve o zamandan bu yana burada öğretim görevliliği yapıyorum. Bugüne kadar Liberal Sanatlar Akademisi Dekanlığı, Üniversite Araştırma Merkezi Direktörlüğü ve Üniversite Rektörlüğü dahil olmak üzere pek çok idari görevde bulundum.

SH: Arap Birliği Çalışmaları Merkezi tarafından düzenlenen bir atölye çalışmasına katılmıştım. Burada bazı solcu ve milliyetçiler NATO'nun Libya'daki müdahalesini eleştirirken, Libyalı katılımcılar oybirliğiyle bu müdahaleyi destekledi. Bu konuda sizin duruşunuz nedir?

MA: Libya'da Arap Baharı 17 Şubat 2011 tarihinde Doğu Bingazi 'de barışçıl bir gösteri olarak başladı. Rejim, öfkeyle, her türlü askeri donanımı kullanarak gösteriye cevap verdi. Ama silahsız protestolara karşı aşırı şiddet

>>

kullanımı tüm ülkeye yayılmış Bingazi protestolarını durmadı. Neredeyse her şehir veya kasabada gösteri vardı ve hareket bir halk isyanına benziyordu. Bir süre sonra, rejim başkent dahil olmak üzere ülkenin belli bölgeleri üzerinde denetim sağlarken, tüm Doğu bölgesi Batı ve Güney bölgelerinin bir parçası da isyancıların elinde kalmıştı. İsyancılar Kaddafi'nin ağır silahlar kullanan, zırhlı, hava, topçu birliklerinden oluşan güvenlik taburlarının gücüyle kıyaslanacak bir askeri donanımına sahip olmamasına rağmen ülke kısa zamanda bir iç savaş görüntüsüne büründü. Modern medya, bu süreçte, Kaddafi'nin sivillere uyguladığı vahşetin ve hasarın dünyanın geri kalanınca görülebilmesine olanak sağladı. Hemen ardından Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi Libya'da "uçuşa yasak bölge" kurmak ve sivillere yönelik saldırıları önlemek için" gerekli tüm önlemleri almak üzere üye devletlere yetki veren bir kararı kabul etti. Bu karar bir kara ve denizle sınırlı bir NATO müdahalesine yol açtı, çatışma alanı silahlı isyancı milislere bırakıldı. Sonuç olarak, 246 gün sonra, savaş sona erdi. Kaddafi bu kadar inatçı ve acımasız olduğu için, bu uluslararası askeri müdahale oldu, ülke ve insanları kırıp geçirildi.

SH: Bu diktatörlüğün egemenliği altında olduğunda bir sosyolog toplumu hakkında nasıl bilgi üretebilir ve ne tür bilgi üretebiliyorsunuz?

MA: Libya'da sosyoloji öğretmek, bağımsız olabilmek ve derslerin içeriğini ideoloji tarafından boyanmasından koruyabilmek kolay bir iş değildir. Amerikan okullarında eğitim gördüğümde derin ampirik çalışma ve nicel araştırma teknikleriyle ilgiliyim. Sosyolojide modernleşme ve toplumsal değişim üzerine çalışıyorum. Bu alan Libya toplumu ve Arap Dünyası'nın kalaniyla yakından ilgili. Libya birbiriyle yakın bağlantılı kabilelere bölünmüş küçük bir toplum. Zengin bir ülke oluşu ve doktora sahibi ilk sosyolog olmam itibariyle üst düzey yetkililere ulaşmakta ve her konu için yeterli fon bulmakta zorluk yaşamadım. Başımın belaya girmesini önlemek için iki alandan uzak durmaya çalıştım: din ve siyaset. Buna karşılık mahkumlar arasında araştırma yapmayı başardım ve en azından iki kez Müslüman Kardeşler ile bağlantısı nedeniyle cezaevinde olan ve Arap Afgan diye bilinen kişileri örneklem alabildim. Fonlar devlet kurumlarından gelse de, araştırma ve karar alma mekanizmaları arasındaki ilişki çok zayıf olduğundan, araştırma bulgularını uygulamaya koyma gereği bulunmuyordu.

SH: Libya üniversitelerinde Kaddafi'nin yönetici sınıfına yakın duran akademisyenleri tasfiye etmek gibi bir eğilim var mıydı?

MA: Libya'daki üniversite hocaları iki kategoriye ayrılabilir: ilk grup Kaddafi'nin 1969'daki askeri darbesinden önce üniversite eğitimlerini almış ve üstün başarılarından dolayı yurt dışına bursla gönderilmiş seçkin öğrencilerdir. Neredeyse hepsi Batı üniversitelerinde

(Amerikan, İngiliz, Alman, Fransız) eğitim görmüştür. Bu grubun üyeleri kendilerini işlerine adanmıştır ve uzmanlık alanlarına ve öğrencilerine en iyi şekilde hizmet ederler. İkinci grup ise Kaddafi'nin kişisel ideolojisinden bahsetmeye başladığı ve sonrasında Yeşil Kitabı'nı kutsadığı dönemde öğrenci olmuştur. O günlerde Libya'da hiç siyasi parti yoktu ama bazı üniversite öğrencileri bölgedeki farklı siyasi eğilimlerle ilgileniyorlardı. Buna karşılık Kaddafi herkesin, özellikle de üniversite öğrencilerinin, kendi yeni ideolojisini takip etmelerini istedi ve çoğu yaptı da bunu. 1976'da ideolojisine inanan bu öğrencilere üniversite kampüslerini gericiler olarak kategorize ettiği öğrencilerden temizlemelerini emretti. Çarpışma hemen başladı, pek çoğu yaralandı, tutuklandı, bir kısmı üniversiteyi bırakmaya zorlandı. Ertesi yıl ise Kaddafi takipçilerini devrimci komiteler içinde organize etmeye başladı. Üyeler, Kaddafi'nin sözlerini ezberlemek, adımlarını izlemek ve üniversite kampüslerinde açık bir biçimde öğrencileri asmak da dahil emrettiği her hangi bir görevi gerçekleştirmek zorunda kaldılar.

Üniversite kurallarına göre sadece akademik olarak seçkin öğrenciler yurtdışına lisansüstü okullara gönderilebiliyordu. Ancak, 1970'lerin sonlarından itibaren devrimci komitelerin liderleri olan öğrenciler yurtdışında okuma hakkıyla ödüllendirildiler. Çoğu akademik eğilimli değildi, bu nedenle iyi okullara giremediler ve çoğu Doğu Avrupa'da ya da Arap ülkelerindeki ikinci ya da üçüncü sınıf okullardan mezun olabildiler. Geri döndüklerinde Kaddafi'nin ideolojini öğrenciler ve halk arasında yaymak için eğitmen pozisyonuna getirildiler. Bu nedenle savaş sonrasında Libya üniversiteleri yeniden açıldığında, bazı öğretim görevlileri kendi arzularıyla ayrıldı, diğerlerine ayrılmaları söylenmiş ama bazıları rejimdeki üst düzey kişilerle sürdürdükleri sosyal bağlar sayesinde akademik kadrolarını korumayı başardılar. Aile ve kabile ilişkileri sıklıkla kanunları geçersiz kılabilir. Bu her zaman böyle idi, şimdi de böyle ve daha uzun süre de böyle olacak gibi görünüyor.

SH: Peki, entelektüeller Libya devriminde bir rol oynadı mı?

MA: Libya ve diğer Arap ülkelerinde olan, devrime dönüşebilecek ya da dönüşemeyecek bir isyandı. Entelektüeller için de bu bir sürpriz oldu. Başlangıçta modern bilgi teknolojisini kullanan genç insanların hareketiydi. Buna karşılık Şubat 17, Tunus Ayaklanması'ndan önce planlandı. Bu Bingazi'de 2006 yılının 17 Şubatında gerçekleşen bir katliamla ilgiliydi. 2011 öncesinde de insanlar gösteri yapmıştı ama sayıları çok değildi ve güvenlik güçlerinin müdahalesiyle hemen dağılmışlardı. 2011 protestosunun planlanması gençlerin Facebook aracılığıyla fikirleri ve stratejilerini aktarmaları, tartışmaları ile başladı. Rejim bu faaliyetlerin farkındaydı ve her isyana karşı hazırlıklıydı. Tunus'ta ve sonrasında da Mısır'da olan çok daha fazla kişiyi Libya'daki gösterilere katılmaya teşvik etti. Başlangıç Bingazi olsa da, Trablus ve di-

ğer şehirler de katılmaya hazırlanıyordu. Rejimin barışçıl bir yürüyüş karşısında aşırı vahşeti tüm ülke genelinde bir reaksiyonlar zincirini tetikledi. İsyandar devam ettikçe, entelektüeller dahil, toplumun her kesiminden yaşça daha büyük insanlar da katılmaya başladılar. Rejim pek çok başarısız darbe girişimi ve her çeşit uluslararası baskıyı gördüğünden, pek çok Libyalı entelektüel olası tek siyasi gelişmenin rejimin içinde gelebileceğini kabul etmeye başladı.

SH: Bir sosyolog olarak Libya'nın geleceğini nasıl görüyorsunuz?

MA: İsyandar sırasında sloganlar Kaddafi'den kurtulmak, rejimi değiştirmek ve demokratik bir siyasi sistem kurmak etrafında şekilleniyordu. Unutmamalıyız ki bugünün Libya toplumunun %12'si Kaddafi döneminde doğdu ve yetişti. Bu demek oluyor ki neredeyse tüm aktif Libyalılara kendi siyasi sistemlerinin dünyadaki sistemlerin en iyisi olduğu ve siyasi partisi, seçimsiz, temsilsiz demokrasilerinin en gerçek demokrasi olduğu öğretili. Tüm medya olanakları devletin elindeydi ve Kaddafi fikirlerinin propagandasını yönlendiriyordu. Amaç tüm Libyalıların düşünce akışının arkasında sağlam bir biçimde var olabilmektir. Libyalı isyancılar sistemi değiştirmeyi ve Kaddafi'den kurtulmayı başardı, ama onların demokrasiyi kurmak için yeterince nitelikli olduklarını sanmıyorum. Geçici hükümet, onlarca televizyon istasyonu, sayısız siyasi parti ile adil bir seçim düzenledi ama isyancılar silah bırakmadılar. Bu nedenle bağımsız bir biçimde ha-

reket eden binden fazla silahlı mevcut. Liderleri karar verdiğinde herhangi bir eylem içinde yer alabiliyorlar: mahalle polisliği yapmaktan kontrol noktalarında denetleme ve tutuklama yapmaya ve hatta sorgulamaya ve insanları özel hapishanelere göndermeye kadar... Buna ek olarak kendi dini yorumlarını başkalarına dayatmak isteyen aşırı dinci grupların da var olduğunu biliyoruz. Bu gruplar yasa dışı faaliyetlerini sürdürdükleri sürece, bir demokrasinin kurulması hasret dolu bir dilek olmanın ötesine geçemeyecek.

SH: Devrim sonrası Libya'da sosyolojinin misyonu ne oldu sizce?

MA: Bugün Kaddafi yönetiminde tabu olan konular üzerinde araştırma yapmak mümkün hale geldi, yeni teorik modeller geliştirmek için yeniden inceleyebileceğimiz, 42 yıl süren siyasi sistemin doğasıyla ilgili değişkenleri de içeren ampirik veri yığınları mevcut elimizde. Aynı zamanda, Arap Baharı Libya toplumun geleceğini şekillendirecek güçleri ortaya çıkararak gelişmiş medya tesisleri, yeni siyasi oyuncular, uluslararası güçler, İslamcı gruplar ve gurbetçiler gibi yeni araştırma alanları açtı. Sosyolojinin görevi tüm bu farklı ve çelişkili bileşenlerin Libya sahnesini nasıl biçimlendireceğini betimlemektir. Libyalı sosyologların önümüzdeki zamanlarda oldukça meşgul olacaklarından hiç şüphem yok. ■

> İsrail Üniversitelerindeki Siyasi Kriz

Feras Hammami, Teknoloji Enstitüsü (KTH), Stockholm, İsveç

İsrail Devleti kendi üniversitelerinin eğitimini ve müfredatını denetliyor.

Geçen günlerde, İsraili pek çok üniversite personeli, İsrail Konseyi Yüksek Eğitimde Kalite Değerlendirmesi Alt Komisyonu (CHE) tarafından oluşturulan ve Ben-Gurion Üniversitesi (BGU) Siyaset ve Kamu Yönetimi Bölümünün 2013-14 akademik yılı için öğrenci kabulünü engelleyen önerisini protesto etmek için bir dilekçe imzaladı. Weizmann Bilim Enstitüsü'nden Profesör Gilad Haran bu dilekçeyi "İsrail'in yükseköğretim sisteminin akademik özgürlüğü ciddi tehlikede" diyerek imzaya açtı. Dilekçe eylül ayında imzalarsa da İsrail'in bir Yahudi Devleti olarak kurulduğu 1948'den bu yana, İsrail devleti üniversitelerdeki ifade özgürlüğünü sansürlemekte. Bu tarih aynı zamanda Filistinlilerin için Nakba (Felaket), tarihi Filistin'in kaybedilmesi, etnik temizlik, yer değiştirmeler, aile arkadaş ölüm-

leri, mal kayıpları ve Sionist militanlar tarafından (1948 sonrasında da İsrail Devleti tarafından) gerçekleştirilen katliamlara işaret ediyor. Bu süreçte 27'den fazla İsrail Üniversitesi siyasi ve askeri faaliyetlere doğrudan katılarak İsrail'in apartayd politikasına destek vermiştir (Hever, 2009).

> İsrail Üniversiteleri'ndeki siyasal muhalefetin boğuluşu

Benjamin Netanyahu'nun sağcı hükümeti insan hakları gruplarının, medyanın ve yargının iç eleştirileri engellemek ve onları caydırmak için bir dizi baskıcı önlem getirmiştir. Yahudi öğrenciler ve öğretim üyeleri, akademik ortamın polisliğini yaparak, "muhalif" profesörlerin derslerinde "bekçi köpeği" rolü üstlendiler. Kamusal iftirayı, iş kaybını, hatta ölümü önlemek için, çalışanlar otori-

teleri provoke edebilecek bilgileri sınırlandırıyorlardı. Bar-Ilan Üniversitesi'nden Profesör Ariella Azoulay siyasi dernek üyeliği nedeniyle görevden alındı. BGU'den Profesör Neve Gordon BGU 2009'da İsrail'deki üniversitelerindeki boykota destek verdiğini açıklayınca, Im Tirtzu adlı parlamento-dışı grup profesörün görevden atılması ve "bu anti-Siyonist eğilime bir son verilmesi için" üniversiteye çağrıda bulundu (Haaretz, 9/30 /2012). Eğitim Bakanı Gideon Saar ayrıca, bu üniversitenin Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi bu "post-Siyonist" önyargısı için eleştirdi. İsrail'in akademik boykotunu destekleyen Profesör Ilan Pappé de Hayfa Üniversitesi'nde protesto edildi. Biri çok ölüm tehdidi almıştı ve Knesset tarafından mahkûm edildikten sonra, 2008 yılında çalışmalarını Exeter Üniversitesi'nde sürdürme kararı aldı.

>>

Birçok ödüllü filmin yönetmeni olan Nizar Hassan Negev Sapir Koleji'nde sınıfa askeri üniforma ile gelen Yahudi öğrenciyi eleştirdiği için Knesset Eğitim Komitesi tarafından kınandı (Cook, 2008). Buna karşılık, aynı kolejde bir Bedevi kadın öğrenciden sınıfa geldiğinde peçesini çıkarmasını isteyen Yahudi öğretmen benzer bir kınama ile karşılaşmadı. 2000 yılında ikinci İntifada'nın patlak vermesinden beri, İsrail polisi ve gizli servisleri İsrail üniversitelerinde İsrail-Filistinli öğrencilerin tutuklanmasını ve sorgulamasını yoğunlaştırdı. Yusef, Ben-Gurion Üniversitesi'nden bir öğrenci, kampusteki Arap Öğrenci Komitesi ile olan siyasi bağı nedeniyle hayatını kaybetti (Gordon, 2006: 194-5)

> Askeri İşgale Yardım

İsrail Üniversiteleri Elbit ve RAFAEL silah üretim şirketleriyle yakın işbirliği yaparak askeri araştırma ve eğitimleri destekliyorlar. Bu şirketler, İsrail'in işgal ettiği Batı Şeria'nın içine giren, ve daha çok Filistin toprağını işgal etmesine olanak veren 760 kilometrelik beton bariyer üzerine, yani İsrail Apartayd Duvarı üzerine kurudukları izleme sistemiyle biliniyorlar.

Technion Üniversitesi, Elbit tarafından 2008-2009 yılında İsrail'in Gazze saldırısına hizmet eden, ve robot silah gibi insansız savaş sistemlerinin üretimini ilerletmek için finansal olarak destekleniyor. Burada Elbit'in saldırıya destek sağlayan öğrencilere de özel maddi destek sağladığını belirlemek gerekir. Bu süreçte, Hever'e göre (2009) Elbit ve El-Op şube müdürü Haim Russo, Technion Üniversitesi Yönetim Kurulu'na tayin olmuş ve Elbit Systems Başkanına onursal doktora verilmiştir.

Çeşitli İsrail üniversiteleri 1948 ve 1967 yılında yıkılan Filistin köy ve kasabalarının kalıntıları üzerine inşa edilmiştir. Tel-Aviv Üniversitesi hiçbir zaman, sakinleri yerinden edilmiş ve sürgüne gönderilmiş Şeyh Muwanis, adlı bir Filistin köyün yıkıntıları üzerine inşa edilmiş olduğu gerçeğini

kabul etmedi. Samiriye Ariel Üniversitesi Merkezi gibi diğer üniversiteler, Batı Şeria'da uluslararası hukuka göre yasadışı yerleşimler üzerine inşa edilmişlerdir. Ariel Yüksek Okulu ve çalışanları İsrail ve yurtdışında protesto edilmesine rağmen Milli Eğitim Bakanlığı bu kuruma tam üniversite statüsü vermiştir.

Bu örnekler, BGU'nin Siyaset ve Kamu Yönetimi Bölümü kapatılmasının siyasi motivasyon taşıdığını göstermektedir. BGU Rektörü Profesör Rivka Carmi'nin İsrail Araştırma Üniversiteleri Rektörlerine yazdığı mektupta ifade ettiği gibi "İsrail akademik kurumlarına karşı birçok iç ve dış tehdit vardır [...] Bu Ben-Gurion Üniversitesi'ne karşı açılmış özel bir savaş değil, İsrail akademik kurumlarına karşı bir mücadeledir [...] CHE tarafından mevcut kararın onaylanması İsrail akademik kurumlarının bağımsızlığı üzerinde siyah bir bayrak çekmek gibidir." Tel-Aviv Üniversitesi'nden Profesör Tanya Reinhart." Tarihinde hiçbir İsrailli Üniversitenin yönetim kurulu Filistin Üniversitelerinin sık sık kapatılmasını protesto eden bir karar kabul etmemiştir" diyor. [...] Uç insan hakları ihlalleri ve ahlaki kuralların ihlalleri durumlarında akademi eleştirmeyi reddetmiştir ve[...] baskıcı sistemle işbirliğine gitmiştir (Reinhart, 2004). Aynısı dışarıdaki İsrail destekçileri için de geçerlidir; boykot çağrısını kınayan 450 Amerikan Üniversitesinin rektörlerinden hiç biri Gazze'deki İslam Üniversitesi yıkımını protesto etmemiştir (Gordon ve Halper, 2008).

İsrail üniversiteleri içindeki ve dışındaki insan hakları ihlali karşısında, dünya çapında üniversitelerin duyarlı akademisyenleri üniversitelerinden kendi anayasalarındaki etik politikanın uygulanması talep ettiler. Diğerlerinin yanı sıra, Filistin Üniversiteleri için İngiliz Komitesi (the British Committee for the Universities of Palestine), KHT'deki İsrail boykotu için İsveç Eylem Grubu, McGill Üniversitesi çalışanları derneği ve Berkley Öğrenci Birliği kendi üniversitelerinden İsrail'in apartayd politikasıyla işbirliği

içinde olan üniversitelerle ilişkilerini koparmasını talep ettiler. Johannesburg Üniversitesi Ben-Gurion Üniversitesi ile işbirliği durdurmak için harekete geçen ilk üniversite oldu. Avrupa düzeyinde, yirmi farklı ülkeden 260 akademisyen Avrupa Komisyonu'nu, Filistin insan haklarının kötüye kullanılmasına katılan İsrailli şirketlerin dahil olduğu AB programlarından çekilmesi konusunda uyardı.

Boykot kampanyasının çoğunlukla açık diyalog ve akademik özgürlüğün başarısına karşı geldiği görülmektedir. Ancak geçen 70 yıl İsrailli yetkililer ile kurulan diyalogun ne "barış" sürecini teşvik ettiği, ne de İsrail'i BM kararlarına ve uluslararası hukuka uymaya zorladığını gösteriyor. Güney Afrika'da apartayd rejimi sırasında yaşanan örnekler akademik özgürlük için yapılan uluslararası çağrılarının etkili olabileceğini gösteriyor. Böyle çağrılar, İsrail hükümetinin apartayd politikasının ifade özgürlüğü kontrol altında tutan gözetim sistemine meydan okuyabilir ve İsrail üniversitelerini bugünkü siyasi ve gerçekte etik krizden kurtarabilir. ■

Kaynakça

- Cook, J. (2012) "The full story behind the war against free speech in Israel's universities." The Electronic Intifada. Accessed on 10/27/2012 from <http://electronicintifada.net/content/full-story-behind-war-against-free-speech-israels-universities/11783>
- Cook, J. (2008) "Academic Freedom? Not for Arabs in Israel." CounterPunch. Accessed on 8/11/2012 from <http://www.counterpunch.org/.../academic-freedom-not-for-arabs-in-israel/>
- Equeiq, A. (2012) "Epilogue." Omrim Yeshna Eretz – Hekayat Balad (Once upon a Land) / A Tour Guide. Sedek. Zochrot: Tel-Aviv.
- Gordon, N. and Halper, J. (2008) "Where's the academic outrage over the bombing of a university in Gaza?" CounterPunch from <http://www.counterpunch.org/2008/12/31/where-s-the-academic-outrage-over-the-bombing-of-a-university-in-gaza/>
- Hever, S. (2009) "The Economy of the Occupation – A Socioeconomic Bulletin." Jerusalem: The Alternative Information Center. Accessed on 2010-02-05 from http://usacbi.files.wordpress.com/2009/11/economy_of_the_occupation_23-24.pdf
- Reinhart, T. (2004) "Academic Boycott

> Ezilenlerin Tiyatrosu

Bir Halk Sosyolojisi Biçimi?

José Soeiro, Coimbra Üniversitesi, Portekiz

“Estudantes por Empréstimo” (Öğrenciler için Kredi) projesi, Mayıs 2010 ‘da Portekiz Parlamento-sunun Senato salonunda bir forum tiyatrosu düzenliyor. Bu etkinlikte ülkenin her yanından gelen 200’e yakın öğrencinin sorunlarının -yargısal ve diğer- çözümleri Portekiz’den Kral D. Luís ‘in gözetiminde dramatik olarak canlandırıldı. Carla Luis fotoğrafladı.

Işte, biz Porto’da 2012 Hazi-ran’da düzenlenen Portekiz Sosyoloji Derneği Kongre’sinin orta yerinde Estudantes por Empréstimo isimli (“Öğrenciler için Kredi” yerine “Öğrencilerin Kredile-ri”, <http://estudantesporemprestimo.wordpress.com/>) adında bir “forum-tiyatrosu” örneği sahneliyoruz. Bu oyun hiç bir bursu olmayan ve eğitimi için bankadan kredi almak zorunda kalan bir öğrencinin somut hikayesini anlatıyor. Bu oyun Portekiz’in kuzeyinden güneyine onlarca okul ve üniversitede, binlerce öğrencinin katılımıyla iki yıldır sürdürülen bir Ezilenlerin Tiyatrosu projesi. Bu proje konuyla ilgili soru önergelerinin, dilekçelerin verilmesini

sağladı, pek çok eylem bu projeden ilham aldı. Oyunda eğitim maliyetleri-nin altı çizilirken yüksek eğitime erişimdeki eşitsizlikler, kamu harcamalarındaki kesintiler ve banka kredisi olarak geleceğini finansal sisteme bağ-lı kılma zorunda kalan öğrenciler dramatize ediliyor.

Oyunu izledikten, tanımladıktan ve eğlendikten sonra seyirciye per-formansta ne olduğu, hikayenin neyi ifade ettiği ve anlatılan sorunun kay-nağının ne olduğu sorulur. Ardından, seyirci, joker adı verilen kolaylaştırıcı-lar aracılığıyla sahneye davet edilir ve oyunun ortaya koyduğu sorunun olası çözümleri üzerine doğaçlama yapma-

sı teşvik edilir: Seyirci bu durumda farklı bir biçimde davranır mıydı? Seyirciler bu zorluğu kabul ederse, forum sergilenmiş olur.

> Ezilenlerin Tiyatrosu Sosyoloji ile Buluşuyor

Forum Tiyatrosu, Brezilyalı Augusto Boal tarafından oluşturulan bir politik tiyatro yönetimi olan Ezilenlerin Tiyatrosu’nun (The Theater of the Oppressed- TO), en sık görülen formu olarak pek çok ülkede sosyal, politik çalışmaların ve eğitim çalışmalarının parçası şeklinde kullanılmıştır. Portekiz’de, çeşitli toplumsal grupları kendi yaşadıkları zorluklar üzerine ve uygulamak istedikleri değişimleri deneyimlemek, prova etmek için bu forum tiyatrosunu benimsemekte. Forum Tiyatrosunun başlangıç noktasının radikal demokratik bir hipotez oluşturuyor. Buna göre tiyatro “insanların - hayvanların değil- kendilerini eylem halindeyken gözleme yetenekleri”dir ve işte bu yüzden” herkes tiyatro yapabilir, hatta aktörler bile!” Tiyatro ile gerçekliği, farklı, daha estetik bir uzayda temsil ediyoruz ve biz yaratmak istediğimiz gerçekliğin aracılığı haline geliyoruz. Eş zamanlı olarak da, seyirci olmanın ayrıcalığını kazanıyoruz.

Ezilenlerin Tiyatrosu’nda spect-actorler -hem aktör ve seyirci olan katılımcıları tanımlamak için Boal tarafından yaratılan terim- sahne ve seyirciler arasındaki duvarları, gözlemleyenler (izleyiciler) eylemin tekeline sahip olanlar (aktörler) arasındaki duvarları kırmaya davet ediyor. Tiyatro-
>>>

da ve tiyatronun ötesindeki az sayıda düşünce, eylem ya da meşru söz ile ortaya çıkan bu geleneksel iş bölümü sorgulanır. Kimse sosyal rolü ile sınırlanmaz: başka roller oynayabilme, gerçekleştirebilme yetisi özgürleşme imkanının bir kanıtıdır.

Bu forum tiyatrosunun sosyolojik bir kongrenin parçası oluşu bir rastlantı mıydı? Ya da tam tersine, forum tiyatrosu da bir sosyolojik tartışma ve müdahalenin bir formu mu? Ezilenlerin Tiyatrosu ve halk sosyolojisi arasındaki ilişki nedir? Birbirlerinden ne öğrenebilir ve bu diyalogda ne gibi zorluklarla karşılaşılabilir?

Hem sosyolojinin, hem de tiyatronun zanaat kısmı, bir bakıma gerçekliğin sembolik olarak yeniden inşa edilmesi ve temsil ve anlayış kategorilerinin üretimi anlamına geliyor. Her iki durumda da bu üretimi, rakip bir sosyal dünya temsili öneren diğer aktörlerle- diğer disiplinlere, politikacılara, diğer medya unsurlarına- çatarak, onlara karşı durarak gerçekleştiriyorlar. Bir forum tiyatrosu oyunu gerçeklik hakkında bir anlatı, bir bakış açısıdır. Forum Tiyatrosu genelde hikayenin farklı sahnelerini etkileşim çerçeveleri olarak yansıtır. Burada, dramaturjik zorluklardan bir tanesi Erving Goffman'ın "Etkileşim Düzeni" olarak nitelediği var olan yapısal elemanları belirgin hale getirmektir. Sosyoloji bu noktada yardım edebilir.

Sosyoloji kavramları, her somut durumda kolayca tanımlanabilir olmayan unsurlar aracılığıyla temsil etmeye yarayan belirgin bir mekanizmaya sahiptir. Elbette bunlar tiyatral sahneleri, toplumsal durumlarda varolan sistemli özellikleri, genellikle görünür olmayan yapıları görünür yapma çabalarında faydalıdır. Başka bir düzeyde, sosyoloji toplumsal ilişkilerin eylem ve eğilimlerle nasıl somatize olduğu ve rollerin nasıl sosyal dünyada somutlaşan araçlardan biri olduğunu derinlemesine incelemiştir. Sosyoloji tiyatroyu, rollerin kimliklerin, hareket formlarının, bedensel hexisin toplumsal güç ilişkileri ile nasıl yapılandırıldığını dikkate alması konusunda zor-

layabilir. Son olarak söylenebilecek önemli bir nokta, sosyolojinin kişisel hikayelere ve anlatılara indirgemecilik bir bireycilikle yaklaşmadığı, onları ifade ettikleri ilişkilere bakmak için kullandığıdır. Ezilenler tiyatrosunda "ascesis" adı verilen, bireysel anlatılarımızı çoğullaştırdığımız ve "olaydan hukuka" ulaştığımız süreci ifade eden bu kavram sosyolojik düşüncenin temel bir işlemidir.

> Bir Araç mı Yoksa Halk sosyolojisine Bir Meydan Okuma mı?

Ezilenlerin Tiyatrosu da halk sosyoloji için güçlü bir araç olabilir. Daha tamamlanmış, eksiksiz bir insan dili olan tiyatro sosyolojik tartışmalara bağlamsal bir karmaşıklık ve etkileşim mekanizmaları getirirken toplumsal olanın beden ve mekana nasıl iliştilerilebileceği konusunda da açılımlar sunar. Hemen ardından da, tartışmayı, özellikle sosyoloji alanına mensup olmayanlar için, mülksüzleştirme aracı olarak deneyimlenen ve kullanılan soyut kodlardan kaçınarak Pierre Bourdieu'nün pratik anlam" dediği deneyime bağlar. Forum tiyatrosu, ne var ve ne henüz yok arasındaki dokular arası (interstisyel) alanda yer aldığından, diğerleri arasında sadece bir olasılık olarak, bizi eleştirel bir sosyal gerçeklik hakkında düşünmeye davet ediyor. Ezilenlerin Tiyatrosu'nda, içlerindeki ezilen liman hem boyun eğen hem isyan eden, her beden hem tahakküm ve hem özgürleşme odağı olurken, her tekrar aynı zamanda yeniden üretim ve yoldan çıkma olasılığı yaratıyor.

Son olarak Ezilenlerin tiyatrosu interaktiftir. Brecht'in ifadesini kullanmak gerekirse, hem "öğretici hem eğlenceli" olabilir ve halk sosyolojisini daha geniş kitlelere ulaşmasına imkan yaratır. Sosyolojik ve ya politik bir tartışmanın içine hemen çekilemeyen bir dinleyiciyi bir oyun izlemeye davet etmek formel bir tartışma ya da derse katılmaktan daha heyecan verici olabilir. Bu, en azından, Estudantes por Empréstimo projesi ile deneyimlediğimiz bir şey oldu. Bu projeye yüksek öğrenimin durumu ve bursları tanıtmak

için daha önce gerçekleştirilen "bilgilendirme toplantılarından" çok daha fazla insan dahil olmuştu. Tiyatro süsleyici ve açıklayıcı değildi ama diğer tartışma biçimleriyle motive olmayan gençlere oldukça çekici gelmişti.

Elbette, Ezilenlerin Tiyatrosu'nu halk sosyolojisinin olası bir aracı olarak düşündüğümüz zaman her şey çok da kolay değildir. De-spesyalizasyon Ezilenlerin Tiyatrosunun kökeninde vardır. Burawoy'in dediği gibi "sosyologlar ve toplumları arasında değiş tokuş edilen iletişimsel bilgi" olarak düşünsek bile bu durum sosyoloji ile uyumlu mudur? Eğer halk sosyolojisi kamusal alanda, "profesyonel sosyolojinin" uygun sonuçlarını ve "eleştirel sosyoloji"nin zor sorularını ifşa etme yolundan çok daha fazlası ise, eşitliği bir amaç değil de bir varsayım olarak ele alan Jacques Rancière'in tanımı ile demokrasinin "daimi skandal" ıyla nasıl mücadele edecek? Başka bir değişle halk sosyolojisi sosyologun düşüncesi ve sağduyu arasındaki statü farkını nasıl iddia edecek ve aynı zamanda- Ezilenlerin Tiyatrosunda da var olan- sosyal dünyaya dair aynı konuşma hakkına ve meşruiyetine sahip olduğumuzu söyleyen demokratik öncülü nasıl kabul edecek? Halk sosyolojisi hükmedileni bilim yoluyla aydınlatan sosyolog fikrini ortadan kaldıracak ve kamusal alanda müzakere ile oluşturulmuş ortak bilgiye doğru riskli bir adım atarak, Boaventura de Sousa Santos'un da önerdiği gibi, kendisi yeni bir sağduyu haline gelebilecek mi? Ve bu, bilimsel protokoller ve sosyolojik disiplinin gereksinimlerinden vazgeçmeden yapılabilir mi? Biz, en azından bunu bir kez olsun denemeliyiz. ■

¹ Boal, A. (2002) Games for Actors and Non-Actors. London: Routledge.

> Güvencesiz ama Esnek olmayan Portekiz’de Yeni Bir Toplumsal Hareketin Yükselişi

Dora Fonseca, Coimbra Üniversitesi, Portekiz

Esnek olmayan Proletarya Protestosu. Afişte “Sadece mücadele kırılmağı yener, sertlik çözüm değildir” yazısı okunuyor.

15

Euro bölgesinde büyüyen kriz hem hükümetler, hem de sivil toplum tarafında çok sayıda tepkiyi beraberinde getirdi. Sivil toplum kendi hesabına, eylemlerini küreselleşme ve neo-liberal siyasetin olumsuz sonuçlarına yönelten yeni küresel aktörler oluşturmak için şaşırtıcı bir kapasite gösterdi. Son birkaç yıldır emek istikrarsızlığı gibi yakından ilgili konulara dikkat çekilerek demokrasinin sorgulandığı, bir çekişme, mücadele döngüsü görüyoruz. Bu süreçte, refah devletinin ortadan kaldırılması ve hedeflerinin yeniden yapılandırılması,

yeni kolektif aktörlerin ortaya çıkması ve mevcut olanların dönüşümünü teşvik eden ortak kaygılar haline dönuştü.

>”Güvencesiz Esnek Olmayan”

“Güvencesiz esnek olmayan” ya da Portekizce “Precários Inflexíveis” (PI) bu aktörlerden biri. Hareket ilk defa 1 Mayıs kutlamaları ile başlayan mobilizasyon çalışmalarına devam etmek amacıyla, 2007 yılında başkent Lizbon’da ortaya çıktı. “Güvencesiz Inflexible” kolektif aktörü, güvensiz emek ve onun sosyal etkilerine odak-

lanarak sosyal hareketlerde var olan bir boşluğu doldurmak, tartışmayı çözümlemek amacıyla ortaya çıktı. PI Ferve adında “bağımsız çalışma” durumunun kötüye kullanılmasına karşı mobilize olmuş küçük bir kolektiften doğdu.

Ferve fartos d’estes recibos verdes’in kısaltılmışıdır. Bu cümle “yeşil makbuzlardan bıkmış,” diye çevirebilir. Burada yeşil makbuzla “aralarında hukuki bir ilişki işçi-işveren ilişkisi olmaksızın bir işçinin işverene tabi olduğu “bağımsız çalışma” durumu kastedilmektedir. Hukuken bu işçile-

>>

rin sosyal güvenlik ve diğer yardımlara erişmek için sorumlu oldukları patronları olsa da gerçekte işverenlerine itaat eden ve hakları olan sosyal yardımlara dahi erişimi olmayan ücretli işçiler oldukları söylenebilir. Bununla birlikte, PI Ferve'yi yalnızca “yeşil makbuzlar” üzerine odaklanarak değil pek çok çeşit güvencesiz emek çeşidine dayandırmakta.

PI'nin yaratılışı ve gelişmesi Sidney Tarrow'un tanımladığı toplumsal hareketlerin ana süreçlerini takip eder; ilk aşama, kolektif zorlukları ve sıkıntıları aşma, ikincisi sosyal ağlar ortak amaçlar ve kültürel çerçevelerin üzerine gitme, onlardan faydalanma ve son olarak kolektif eylemi sürdürebilmek için kolektif yapılar ve kimlikler yoluyla dayanışma oluşturma. Ortak bir iddianın yükselişi özellikle bu durumda çok görünür olmuştur: var olan kırılgan sözleşme ilişkilerini, bireysel yaşam projeleri ve mesleki kariyerlere uygun olarak daha da özgürleştirme ve esnekleştirme çabaları karşısında emek güvensizliğini, istikrarsızlığını kınamak. PI geleneksel siyasi partiler ve sendikalardan çok farklı özerk kuruluşların eğilimlerini izler.

PI genel olarak yeni toplumsal hareketlere atfedilen özellikleri taşımakta: güçlü bir iç demokrasi; bireyler arasında dağılmış liderlik; esneklik; yüksek derecede enformellik; çıkarların heterojenliği; siberaktivizm araçlarına sağlam bir güven; kamu eylemlerinde yaratıcılık ve yenilik, parçalı, ağ tabanlı, çok yönlü bir yapı, muhaliflerle müzakerede sınırlı çıkar; bir amaç olarak dayanışma ve direkt eylem ve katılım arayışı. PI'nin durumda, siberaktivizme güçlü güven olarak isimlendirilebilecek özelliği en başından beri merkezi bir rol oynamıştı. <http://www.precariosinflexiveis.org/> blogu PI'nin kamusal varlığının ilk manifestosuydu. Online olarak başlatıldıktan hemen sonra, eylemcilerin kendilerini “işlerinde ve hayatta güvensiz hissettiklerini ilan ettikleri” “Güvencesiz Manifesto,” burada yayınlandı. Bu manifestoyla ekonominin çeşitli sektörlerinde yaygınlaşan güvencesiz ça-

lışmayı, (özellikle Devlet tarafından yönetilen kamu sektörü) ve bunun siyasi söylem içerisindeki görünmezliğini kınadılar. Sendikalar tarafından kullanılan ve artık post-modern toplum için yeterli olmayan geleneksel yöntemleri bir yana bırakarak “mücadeleyi yeniden yaratma” niyetlerini açıkladılar. Emeğin güçlü bir şekilde kendini gösteren güvencesizleşme, kırılganlaşma ve proleterleşme eğilimlerine karşı çıkmadaki kararlılıklarını ilan ederek “güvencesiz ama esnek olmayan”ı talep ettiler.

İlk eylemler ağırlıklı olarak, esnek iş sözleşmeleri nedeniyle zayıf sosyal koruma altında olan güvensiz işçilerin haksız ve yasadışı durumlarını kınamaya yönelik oldu. Bu işçiler işçi sendikaları gibi geleneksel kolektif örgütlere katılmakta zorluk çekiyorlar. Bu durum yalnızca işçi hareketinin yeni emek süreçleriyle ilgilenmekteki yetersizliğiyle değil, hareketin resmi kurum ve kurumsal politikaya karşı büyüyen ön yargı ve güvensizliğiyle de ilişkili.

Yeni kimlik oluşumunun ana hedeflerinden biri de “Güvencesiz işçi” kimliğinin oluşumudur. Bu kimliğin ortaya konması, emek ilişkilerindeki deregülasyona karşı etkili bir biçimde harekete geçmek için gerekli bir koşuldur. Bu nedenle PI'nin varlığı süresince, temel hedefi hiç hakka sahip olmayan ya daha az hakka sahip olan işçilerde farkındalığı ve bilinci yükseltmektir. PI (diğer benzer ulusal ve uluslararası kolektif aktörlerle birlikte) emeğin güvensizliği ve kırılganlığının yıkıcı etkileriyle ilişkilendirerek yeni anlamları harekete geçirip, yeni bir tartışma ve çatışma alanı yaratır. PI başlangıcında etkileyici birçok eylem ön ayak oldu ve şimdi ise daha yüksek seviye de bir araçsallaştırma ve resmileşme sürecine girdi, yani PI artık resmi bir dernek-tir denilebilir.

> Oligarşinin Demir Yasası

Günümüz, “güvencesiz esnek olmayan” kendi hayat döngüsünde” yeni bir aşamayı deneyimliyor. Ulusal

kapsamlı ile bir dernek olarak, PI bu günlerde bir biçimselleşme ve yasal-laştırma süreci yaşamakta. Enformel bir örgütten daha formel bir örgüt olmaya doğru giden bu geçiş süreci temsilci güçler karşısında meşruiyetinin tanınması için olmasa olmaz bir koşul olarak kabul edilir. Hukuki statüsü sayesinde diğer örgüt ve resmi güçlerle diyalog içine girerek seçmeni adına konuşma umutlarını seçim alanına taşır.

Ancak, resmi bir derneğin yeni olanaklarına rağmen, oligarşinin demir yasanın yürürlüğe girmesi ve PI'nin yapısını korumak için birincil hedeflerinden uzaklaşarak PI'nin devrimci karakterini tehlikeye atma riski de mevcuttu. Anlık protestolardan örgüt yapısına geçiş bürokratik bir yapıyı ortaya çıkarır ve bu da PI'nin amaçlarını değiştirerek, onun muhalif gücünü köreltir. Ama Alberto Melucci gibi bazı yazarlara göre bürokratikleşme kaçınılmaz ve geri döndürülemez bir sonuç değildir ve her şeyin ötesinde örgütün radikal amaçlarının değişikliğini beraberinde getirmez. İşte ancak o zaman artan resmileşme sürecinin bu dikkate değer örgütün üzerindeki gerçek etkilerini görebileceğiz.

Bu zamana kadar, “Güvencesiz Esnek Olmayan”ın, 15 Eylül 2012 ve mobilizasyon süreçlerinde (yüz binlerce insanın enformel ağlar yoluyla sokakta bir araya gelip bütçe kesintilerini protesto ettiği) ya da 2013 Devlet Bütçesinin onaylanmasında (31 Ekim 2012 tarihinde CGTP ile birlikte gerçekleştirilen Portekiz'deki en büyük işçi sendikası federasyonu) ve hatta 14 Kasım 2012'de sendikalardaki genel grevin gerçekleştiği eylemlerde oligarşik eğilimleri kontrol altında tutmada çok başarılı olduklarını söylemek mümkün. ■

> Quicksand'de Sosyoloji

VII. Portekiz Sosyoloji Kongresi'nden Rapor

Maria Luísa Quaresma, Oporto Üniversitesi, Portekiz¹

VII. Portekiz Sosyoloji Kongresi 19-22 Haziran 2012'de, Oporto Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde gerçekleştirildi. Kongre, Portekiz Sosyoloji Derneği tarafından düzenlendi (APS). 1985'de kurulan Dernek, diktatörlük rejiminin

“uygunsuz bilim” olarak gördüğü Portekiz sosyolojisinin gelişimini, tanınmışlığını ve yaygınlaşmasını simgeliyor. 1974 diktatörlüğün yıkılışı ve yeni bir demokrasi çağına girilmesi yeni kurulmuş olan Portekiz Sosyoloji Derneği'ne canlılık getirdi. 1980'lerin sonundan itibaren her

Yeni kuşağın hevesli üyeleri, 19-22 Haziran tarihleri arasında Porto'da düzenlenen Portekiz Sosyoloji Derneği Konferansına katılırken.

>>

dört yılda bir Portekiz sosyoloji cemiyetini bir araya getirirken yabancı araştırmacılardan gelecek uluslararası bilimsel bilgiye de kapılarını açıyor.

Kongrenin teması olan “Toplum, Krizler ve Yeniden Yapılandırmalar” ekonomik ve sosyal bozuklukların, öngörülebilirliğin yerini belirsizliğe, güvenliğin yerini riske ve umudun yerini korkuya bırakması anlamına geldiği bir dönem için çok uygun oldu. Çeşitli biçimlerde ve temalarındaki bu program, farklı kurumlardan akademisyenlerin yaptığı 699 sunumla, binden fazla sosyologun dikkatini çekti. Bu akademisyenlerin 72% ‘si Portekiz’deki kurumlara mensup olsa da, kongresinin yüksek oranda (%17) yabancı sosyologu, (özellikle Brezilyalı) bir araya getirdiğini belirtmek zorundayız.

19 Haziran’da genç sosyologlara yönelik yeni bir girişimin altını çizen bir ön-kongre toplantısı gerçekleştirildi. Bu toplantının amacı, profesyonel hayata başlayacakların işgücü piyasasına dahil edilmesini veya sosyolojik araştırma yaparlarken sahip olabilecekleri kariyer olanaklarını tartışmaktı.

Programdaki ilk etkinlik, 180 genç sosyologun katıldığı ve ISA

Başkanı Michael Burawoy’ın katılımı ile organize edilmişti. Geleneksel konferans modelinin- sıklıkla hiyerarşik ve uzak yapısının- tersine, “Michael Burawoy ile Sohbet” oturumu aylar öncesinden, genç sosyologların Michael Buroway’ın tartışmasını istedikleri konu ve soru önerilerini sunmaları ile başlamıştı. Bunlara cevaben, Profesör Burawoy de bilimsel bilginin demokratikleşmesi, bilimsel meşruiyetin büyük akademik üretim merkezlerince tekelleştirilmesi, ekonomik ve sosyal krizler bağlamında kamusal alana sosyolojik müdahale olanakları ve diğer pek çok konuda düşüncelerini ifade etti.

Kongrenin kalan üç günü saygın Portekizli sosyologların ve tanınmış isimlerin katıldığı ve dinleyici ile yaratıcı bir etkileşim içinde gerçekleşen, “Toplum ve Siyaset”, “Toplum, Demokrasi ve Değerler” ve “Kriz ve Politik Yaklaşımlar” panellerini içeren eklektik bir akademik programla sürdü. Bu panellerde disiplinler arası sınırların ötesine geçen, bilimsel üretim ve sosyal ve politik eylem arasında köprü kurmakta temel oluşturabilecek konular konuşuldu. Yabancı ve Portekizli uzmanlar Güney Afrika’da ekonomi, iş ve güvencesiz çalışma, eğitim, sağlık, yaşlanma ve sosyal güvenlik, toprak

ve çevre gibi alanlarda uygulanan politikaların sonuçlarını tartıştı. Son olarak, en popülerleri Kuruluşlar ve Meslekler, Eğitim Sosyolojisi, Sanat, Kültür ve İletişim, Alanlar ve Topraklar ve Küreselleşme, Siyaset ve Yurttaşlık olmak üzere gibi bir çok tematik oturum düzenlendi.

Bilimsel program kısa film gösterimleri, bir öğrenci tiyatrosu forumu, konserler (tanınmış müzik gruplarının yanı sıra the Casa da Música’nın eğitim verdiği Evsizler Orkestrası projesi) ve kitap fuarlarından oluşan bir kültür ve eğlence programı ile desteklendi. Bu üç gün, katılımcıların tümünü yeniden bir araya getiren, onların sosyolojik ve kişisel yakınlıklarını kuvvetlendiren bir kongre yemeği ile sona erdi. Böylece, büyük bir tartışma forumu ve bilimsel görüşmeler sosyolojinin gün geçtikçe daha hayati bir alan haline geldiği çağdaş Portekiz toplumuna damgasını vurarak sona ermiş oldu. Bu üç günün en kalıcı etkisi ise kuşkusuz bizim kişisel hikayelerimiz ve her gün güncellenen canlanan sosyoloji tutkumuz üzerinde oldu. ■

¹ İngilizce çevirisi Dalila Cerejo tarafında yapılmıştır (Associação Portuguesa de Sociologia).

> Tayvan

Sosyolojisi'nin

Üçlü Dönüşü

Hsin-Huang Michael Hsiao, Sosyoloji Enstitüsü Başkanı, Sinica Akademisi, Tayvan ve Tayvan Sosyoloji Derneği Eski Başkanı

Geriye dönüp bakıldığında, Tayvan sosyolojisinin kendine özgü bir karakteri olduğu görülür. Tayvan 1895 ve 1945 yılları arasında Japon sömürge yönetimi altında olmasına rağmen, yirminci yüzyıl sosyolojisi üzerinde Japon geleneğinin hiçbir belirgin mirası yoktur. Bunun yanı sıra, Milliyetçi Çin Partisi (KMT)'nin İkinci Dünya Savaşı sonrasında Japonlar'dan yönetimi devralışından sonra da (1911-1945), Tayvan'da Çin Cumhuriyeti'nin sosyolojisinin net bir aktarım ya da devamlılığından da bahsedilemez. Tayvan sosyolojinin doğuşu, 1960 ile 1980 yılları arasında süren bağımlılık ilişkisine dayanarak, Amerikan sosyolojisinden derin bir biçimde etkilenmiştir. Daha sonra, 1980'lerin başlarında, psikoloji ve antropoloji ile birlikte sosyolojide de ortaya çıkan “yerlileştirme hareketi”, ABD sosyal bilim paradigmasına aşırı bağlılığa karşı kitlesel bir tepki olarak kendini ortaya koydu. Artık, Tayvan sosyolojisinin entelektüel görünümü değişmeye başlamıştı.

Başlangıçta, Tayvan'da sosyolojinin kati ampirik araştırmalardan yoksunluğu ve Tayvan deneyimini teorize etme çabalarına rağmen- bunların Tayvan'ın gerçekliğiyle ilgisi olmayışı çoğu Amerika'da eğitim gören ikinci kuşak Tayvanlı sosyologlar tarafından üzerinde uzlaşılan bir özeleştiri oldu. Bu ikinci nesil, kültürel ve tarihsel Tayvanlı kimliğiyle ilişkilendirilmiş bir sosyolojinin “köklü” gelişimi için çağrıda bulundular. Hemen ardından sosyologlar KMT'nin otoriter yönetiminin sağlıklı ve bağımsız bir sosyolojinin gelişmesi için zararlı olduğunu fark ederek bir “liberalleşme hareketine”

giriştiler. Tayvan'da özgür ve demokratik bir toplumun kurulmasını talep ettiler. “Liberalleşme hareketi” sosyolojiyi Tayvan siyasi demokratikleşmesi için faydalı hale getirmeyi amaçlıyordu. Kısacası, 1980'lerden beri, Tayvan'da sosyoloji kendi karakterini doğrudan, yeniden şekillendiren ama aynı zamanda dolaylı olarak ülkenin toplumsal ve siyasal gelişiminin seyrini değiştiren, liberalleşme ile yerelleşmenin iç içe geçtiği ikili bir deneyime şahitlik etti.

“En canlı sosyoloji Tayvan'ın toplumsal dönüşüm sürecinde ortaya çıktı.”

Daha spesifik olmak gerekirse, son otuz yıldır Tayvan sosyolojisindeki “liberalleşme yerlileştirme” hareketi ile ilişkili üç dönüşüm meydana gelmiştir. Bunların “ılımlı dönüşüm” olarak nitelenebilecek ilki, Tayvan sosyal gerçekliğini yakalamayı ve toplumsal dönüşümeye ayak uydurmayı amaçlar. Bu dönemde, önemli bir hamle 1984 yılından bu yana düzenli olarak, geniş ölçekli bir biçimde yapılan “Tayvan Toplumsal Değişim Anketi”nin başlatılması ve sağlamlaştırılması oldu. Bu anket Tayvan toplumunun temel eğilimlerini belgelemek için yüksek kalitede ampirik veriler sağlamıştır. Bir diğer hamle ise bir geçiş toplumu olan Tayvan'ın karşılaştığı önemli sosyal sorunları tanımlayan ve analiz eden bir kitap dizisinin yayınlanmasıdır. Bu güne ka-

>>

dar 1979, 1984, 1991, 2002, 2005 ve 2010 yıllarında toplam altı cilt derleme kitap yayınlanmıştır. Bu kitaplar akademi ve akademiye yakın çevrelerce güvenilir kaynak kitaplar olarak kullanılmaktadır.

İkinci hamleyi toplumsal sorunlarla ilgilenen “kritik dönüşüm” oluşturur. Burada önemli hareket, otoriter KMT rejiminin yasakladığı siyasi tabulara meydan okumak, yani daha önceden yasalara uygun bulunmayan üç araştırma alanı üzerine (etnisite ve etnik ilişkiler, sosyal sınıf ve sınıf bölünmeleri ve cinsiyet ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği) odaklanmak olmuştur. Buna bağlı olarak 1980 ile 2011 yılları arasında yayınlanmış, 1133 bölümden oluşan, 160 cilt derleme sosyoloji kitabının 214 bölümünün sosyal sınıf, toplumsal hareketlilik, yapısal değişim ve ilgili konuları; 131 bölümün etnisite ve ilgili alanları ve 78 bölümün ise toplumsal cinsiyet odaklı konuları içermesi şaşırtıcı değildir.

Bir diğer temel araştırma projesi ise sivil toplumda toplumsal hareketlerin ve toplumsal aktivizmin yükselişi ve uygulanışını belgelemeyi amaçlar. Sonuç olarak, bugüne kadar, sosyal hareketler üzerine beş ana kitap derlemesi yapılmış; 1989, 2000, 2006, 2010 ve 2011 yıllarında yayınlanmıştır. Bu kitaplar kampüslerde yaygın olarak kullanılmasına ek olarak toplumsal hareket çevrelerinde de bilinmektedir.

“Radikal dönüşüm” olarak adlandırılan üçüncü değişim sosyolojiye Tayvan’ın siyasi demokratikleşme sürecinde içinde bir rol verdi. Pek çok aktif sosyolog hâlihazırda gazete ve popüler dergilerde makaleler yazmakta, kamu seminerleri düzenlemekte ya da bu seminerlere katılmakta ve basına açık konferanslarda demokrasi amacını güçlendirmeye savunmaya çalışmaktaydı. Aslında Tayvanlı sosyologlar, 1980’lerden bu yana halk sosyolojisini uygulamakta ve erken demokrasi hareketlerinde sosyolojiyi kullanmaktaydı. Oluşan önemli bir sayıda Tayvanlı sosyolog kamu entelektüelleri, ve aktivistler olarak doğrudan demokrasi yanlısı hareketlerin başlatılması, mobilizasyonun sağlanması ve bu hareketlere öncülük edilmesinde aktif rol almışlardır.

1980’lerden bu yana, sosyolojinin diyalektiği ve sosyal dönüşüm, Tayvan sosyolojisinin en dinamik ve canlı gelişimini, toplumun deneyimlediği derin dönüşüm sürecinde yaşandığını gösteriyor. Tayvan’ın sosyal ve politik değişiklikleri sosyologları Tayvan’ın gerçekliğiyle organik bir yakınlık geliştirmeye iterken, onların eleştirel sosyolojik araştırmalarla otoriter bir yönetime meydan okumalarına ve hatta onları demokrasi yanlısı hareketlere katılmaya teşvik etmiştir. Bunu yaparken de, Tayvan sosyolojisi sadece bir serbestleştirme girişimi olmamış aynı zamanda Tayvan toplumunun daha demokratik bir toplum olmasına yardım etmiştir. ■

> Küçük bir Ulus Sosyolojisinin Çıkmazı: Tayvan Örneği

Su-Jen Huang, National Taipei Üniversitesi, Tayvan

Tayvan'da sosyoloji 60 yıldan daha az bir süre önce zorlukla doktora derecesi almış bir avuç sosyolog ile başlayarak son yıllarda yaklaşık 300 doktora düzeyinde akademisyene sahip bir disiplin haline geldi. Araştırma alanında belirgin bir gelişim gösterdi ve kamu politikası tartışmalarına sıklıkla katkıda bulundu. Hızla kendini değiştiren, bir tarım toplumundan endüstriyel bir güç merkezine dönüşen bir ülkeye yakışır bir biçimde sosyoloji de büyük adımlarla ilerledi

Ancak, Tayvan sosyolojisinin teorik ve metodolojik olarak kendi toplumunu sağlam bir biçimde anlama çabasının kısıtlılıkları var. Bu sınırlar, ülkenin nüfusu ve yapılan akademik yatırımlarla orantılı akademik camianın küçüklüğü ile belirleniyor. Bu kısıtlamanın diğer küçük ülkeler ve diğer sosyal bilim disiplinleri için de geçerli olması çok olası.

Bugün sosyoloji, diğer akademik disiplinler gibi çok sayıda alt dala bölünerek o derece uzmanlaşmıştır ki, alt dallardan her birisi ondan fazla ana araştırma konusu içerebiliyor. Bu denli uzmanlaşmanın yaşandığı bir disiplin her ana konuda anlamlı bir çalışma yürütebilmek için yıllar süren teorik- metodolojik eğitim ve uygulamayı gerektiriyor. Yalnızca 300 sosyologdan oluşan bir cemaate sahip Tayvan'da pek çok sosyoloji alt dalında en fazla bir avuç aktif araştırmacı çalışabiliyor ve pek çok önemli sosyal olgu tamamen araştırılmadan kalabiliyor.

Pek çok yönden Tayvan toplumu sosyolojik inceleme-

nin dokunamadığı bir toplum olarak kalıyor, bu yüzden Tayvan'ın sosyolojik yaklaşımı çok fazla ve büyük yamalarla, boşluklarla dolu. Bu bilgi eksikliği yeri geldiğinde araştırmalarımıza engel oluyor. Danışabileceğimiz ve referans verebileceğimiz yeterli miktarda yerli araştırma olmadan, araştırmamız ve verdiğimiz eğitim yerli malzemelerden çok yabancı malzemelere dayanmak zorunda kalıyor. Yerel duruma dair, sıklıkla spekülasyona başvurmak zorunda kalıyoruz. Sonuç olarak Tayvan toplumu anlayışımızın önemli bir kısmı sağlam bir araştırmaya değil eğitilmiş misafirlere dayanıyor ve akademik rapor okuyucuları sıklıkla bir misafirin çalışmasını sağlam bir bilgiden ayırmada zorlanıyorlar.

**“Tayvan sosyolojisi
daha taklit çalışmaların
ithal ikameci
endüstrisidir.”**

Hatta akademik olarak dikkat çeken alt alanlar için, aktif araştırmacı sayısı ancak tek haneli sayılarla sınırlı. Yayınlar aralıklı olarak ve yavaş bir biçimde çıkıyor, 10 yılda bir olmasa da ara yıllarda. Hatta göreceli olarak popüler olan alt alanlarda bile bir kişinin çalışmasına referans verilmesi, yorum yapılması bir yılı buluyor. Meslektaşlar arasındaki üretken diyalog bir rüya gibi. Akademik yalnızlık pek çok araştırmacı için sade bir vaka. En iyi araştırmacı bile geribildirim ve takdir edilme yoksunluğundan korkuyor.

>>

En kötüsü de meslektaşların ve diyalogun azlığı yüzünden araştırmaların doğrulanması ve düzeltmelerin yapılamaması. Uç örnekler olarak, kusurlu yayınların on yıllar boyu, bu konu üzerine yalnızca yerli bir malzeme olarak kalabilmesi, kusurları yüzünden geleneksel ilim konumunda görülmesi ve bu sürede pek çok kişiyi yanlış yönlendirmesi verilebilir.

Pek çok konu zayıf bir biçimde incelenince ve hatta bütünüyle yanlış anlaşılınca en detaylı incelenen konu bile yanlış yorumlanabiliyor. Nedeni basit. Araştırma yaparken bütün resmi bir anda çizmiyoruz. Bunun yerine arka plan için gerekli akademik camia tarafından ve toplumumuzun sağduyusu tarafından oluşturulmuş ortak bilgi birikimine güveniyoruz. Verilerimizi yorumlamamız ve sonuçlara varmamız da yine bu ortak bilgi birikimine karşı durarak oluyor. Toplumumuz hakkındaki bu bilgiler çok eksik ve sıklıkla belirsiz olunca, en çalışkan araştırmacı bile bulguları eksik yorumlama riskiyle karşı karşıya kalıyor. Başka bir deyişle, araştırma, veri analizi ve veri toplama ne kadar iyi tasarlanmış olursa olsun, toplumumuz hakkında var olan ciddi bilgi altyapısı eksikliği araştırma bulgularımızda kolaylıkla hatalı yorumlamalara neden olabiliyor.

Bununla birlikte yerel araştırmaların azlığı toplumumuzun kendine özgü özelliklerini ortaya çıkarmak için gerekli olan orijinal kavramlar ve teorilerin yaratılmasına engel oluyor. Her toplumun dışardan ithal edilen teo-

rilerle anlaşılamayan kendine has biricikliği vardır. Bu çok seyrek olmayan durumda, yerel verilere ek olarak bir toplumu tam anlamıyla anlamak için yerli kavram ve teorilere ihtiyaç vardır. Ne var ki bu teorileri geliştirecek yeterli sayıda akademisyen bulunmuyor. Çok nadir ve talihli durumlarda, bir akademisyenin iyi, orijinal bir kavram ya da teori ile ortaya çıktığında ise çok az sayıda meslektaşı tarafından takdir göreceği ve referans verileceği söylenebilir. Uluslararası dergilerde yüzlerce kez bahsedilen ithal kavram ve teorilerin kullanılışındaki rekabet, orijinal bir kavram ve teorinin yerel takipçi kazanabilme olasılığının ne kadar dar olduğunu gösteriyor. Moda olan "yerel kavram ve teori" yaratma çağrılarına rağmen, yeterli sayıda meslektaşımızın olmaması, karşılıklı yeterince referans verilmemesi ve dolayısıyla da ortaya çıkacak yerel kavram ve teorilerin akademik pazarda yeterli inandırıcılık sağlayamaması olasıdır.

Peki, karamsar olmak dışında ne yapabiliriz? Pek çok kamu politikasında sosyal bilimlerin değer ve geçerliliği ve bilgisizliğe dayalı, hatalı sosyal politikaları düşünüldüğünde, sosyal bilimlere yatırım için baskı yapmanın bizim sorumluluğumuzda olduğunu görebiliriz. Diğer taraftan, kendi toplumumuzu anlamadaki sınırlılıklarımızı dürüst bir biçimde kabul edip, daha geniş bir toplumsal bilgi oluşturmada daha gayretli olmalı ve araştırmalarımızı yorumlarken kendimizi de yargılayabilir bir konumda durmalıyız. ■

> Şili’de Kişisel Özgürlüklere dair Ahlaki Meseleler

Oriana Bernasconi, Alberto Hurtado Üniversitesi, Santiago, Şili

*“Ortak bir ahlak olarak sayılan şey yalnızca belirsiz değil aynı zamanda değişkendir”
(Seyla Benhabib, 2004)*

Son on yılda Şili’de sağlık, eğitim, emeklilik ve iş piyasasında önemli reformlar yapıldı. Şüphesiz bu reformlar daha kapsayıcı ve eşit bir toplumun gelişmesine katkı sağladı. Buna karşın, çok daha fazlası yapılmalı. Halen kişisel özerklik, ekonomik hakkaniyet, siyasi katılım ve ayrımcılığa karşı korunmaya dair çok büyük sorunların çözümü askıda kalmış durumda. Olgunlaşmış bir demokrasi tüm bu alanlarda gelişim gerektirir ve sosyal bilimlerde bilgi üreterek sosyal anlaşmazlıkları –örneğin ilgisizliği, yanlış anlaşılmalara, güvensizliği- çözmeye rol oynar.

Şili’de ahlaki unsurun temel olduğu sosyal anlaşmazlıklar “değer anlaşmazlıkları” (disputas valóricas) olarak adlandırılır. Ötenazi hakkı, boşanma kanunu, kürtajın yasalaştırılması ya da cinsel azınlık gruplarının haklarına dair kamu tartışmaları bu gruba girer. Şili toplumunda kamu uyuşmazlıklarının çoğu yasa etrafında ortaya çıkmıştır. Yasa tasarılarına dair tartışmalar toplum üyelerinin karşılaştıkları hakları ve özgürlüklerine dair bir tartışma gerektirdiğinden, bu konuda bir inceleme toplumun ahlak kültürüne dair çok şey söyleyebilir. Örneğin, iyi ve adaletli olan ve bunların sosyal dağılımı konusunda geçerli olan fikirleri, ahlaki değerlerin kaynaklarını ve ahlaki bir tartışmada kullanılan prosedürleri ortaya çıkarabilir.

Demokratik iyileşme ile birlikte Şili toplumu da kişisel özgürlüklerin genişlemesine yönelik ve kamunun halkın hayatına ve kararlarına müdahalesini önleyecek farklı reformlar önermeye ve bunları tartışmaya başladı. Batı Avrupa toplumlarının çoğunluğunda bu ahlaki tartışmalar kürtaj ile başladıysa ve sonrasında ötenazi ile devam etti ise, Şili’de de bu tip anayasal reformlar 1990’larda cinsel eğitim sorunu ve dokuz yıl kadar sürecek boşanma kanunu tartışması (ancak 2004’te onaylanmış) ve sonrasında “onurlu ölüm”ü düzenlemek ve ötenazi hakkını oluşturmak için 2000- 2012 yılları arasında verilen altı farklı teşebbüs ile devam etti. Tartışmalar bugün de cinsel azınlık gruplarının hakları ve doğum kontrol hapları etrafında se-

killenmekte. Bazı Şilililer bu talepleri ahlaki olgunluk işareti olarak görseler de, diğerleri bundan müteessir oluyor ve bu talepleri rahatsız edici bir serbestlik, ahlaki bozulma ve hatta kriz işareti olarak değerlendiriyor.

Şili’de ötenazi ve “onurlu ölüm”ü düzenlemek için hukuki inisiyatiflerce ortaya çıkarılmış ve bu çelişkinin içinde konumlanmış eleştiri ve doğrulama rejimlerini yeniden oluşturup analiz ettim. Bu yeni ufuklar açan yasal ve ahlaki bir tartışmaydı. Biyolojik ve biyomedikal araştırmalardaki gelişmeler, müdahale, yönlendirme, uzatma, gelişim ve insan hayatını sona erdirmeye ve anlamını yeniden tanımlama konusunda yeni olasılıklar yarattı. Ana rahmi dışı döllenme, klonlama, taşıyıcı annelik ile birlikte ötenazi vakaları da bize benzer yapı ve içerikte, ahlaki meydan okumalar sunan sosyo-teknik uzlaşmazlıkların süreceğini gösteriyor.

“Değer tartışmaları- ahlaki olgunluk mu ahlaki çürüme mi?”

Bu uzlaşmazlık analizi ahlaki ilkelerde bir yarılmaya işaret ediyor: hastanın özerkliği ve hayatın doğasının dokunulmazlığı. Ötenazi hakkını savunanlar bunu dayanılmaz ve dindirilemez acılar içinde bir hastanın gönüllü, dokordan olumlu, gönüllü bir talebi olarak görüyor. Diğer taraftan, buna karşı çıkanların önerisi eylemin sınırlarını tıbbi bağlamından uzaklaştırıyor ve pasif ötenazi ya da gerekli tedavinin yapılmaması, doktor ihmali ile hastanın ölüme terk edilmesi durumunu resmin içine dahil ediyor. Ama tartışma kanun tarafından tanımlanan durumları içine alarak bu ilkelerin ağırlığının da ötesine geçiyor: ölümün doğası ve yardım edilen intihar, olağan ya da olağanüstü tedavi, ölümcül hasta, yatıştırıcı, geçici tedavi kavramlarının hepsi tartışılıyor. Bu sebepten uyuşmazlığın sadece vatandaşların savunmak istedikleri değerler değil aynı zamanda sosyo-politik inşalar ve sözde ayrık teknik olayların kullanımı ve ahlak ile bilimin “geç modern” zamanlarda birbirine geçmesi olduğu söylenebilir. ■

¹ Parlamento üyeleri ve karşı olan biyoetikçilerle görüştim, Parlenonta tartışmalarındaki yasa önerileri üzerine çalıştım ve akademik makaleler ve gazete yazılarını inceledim.

> Şili'de Çevre Politikasının Sınırları¹

Alejandro Pelfini, Alberto Hurtado Üniversitesi, Santiago, Şili, ve FLACSO-Arjantin

Şili, Patagonya'da inşa edilecek hidroelektrik santraline karşı yapılan geniş çaplı protesto

Şili, 2011 yılında aniden dünya haberlerinde önemli yer tuttu. Yüksek öğrenimde dünyanın en pahalı ve eşitsiz sistemlerinden birine karşı yaygınlaşan öğrenci protestoları beklenmedik bir ilgi ile karşılandı. Daha da genel anlamda, sosyal hareketlerin yayınlaşması ve önceleri, 20 yıllık demokratik toparlanma sürecine karşın, neoliberalizmin kendini sağlamlaştırmasını pasif bir biçimde kabul eden yatay siyasileşme eğilimine girmesi bu seneye damgasını vurdu. Yeni politika kendini yalnızca öğrenci protestola-

rında değil geleneksel dağıtımdaki kırılmaların ötesindeki diğer alanların etrafında da kendini gösterdi. Yerli halkların hakları, özerkliği ve çevresel miras olarak görülen bazı "ortak kaynaklar"ın korunması konuları, bu durumdan doğrudan etkilenmeyen kişilerden de destek alarak bir birliktelik yarattı.

Başkent Santiago'daki, Şili Patagonya'sının en bozulmamış noktasına inşa edilecek geniş çaplı hidroelektrik santraline (Hidro Aysén), termoelektrik merkezlerin kurulmasına ve geniş çaplı madenciliğe kar-

>>

şı yapılan çok sayıda protesto yerel cemaatlerin protestolarından kitlesel gösterilere evrildi. Dev bir vatandaş hareketi yalnızca ülkedeki çevre politikalarının yönünü değil daha genel olarak enerji politikalarını ve buna bağlı bir biçimde doğal kaynakların işlenmesini ve ciddi bir biçimde sürdürülemez olan bir birikim modelini sorgulamaya başladı. Bu anlamda, ilk ve göreceli olarak başarılı bir neo-liberal deneyim olarak görülen Şili, aniden kendini yarı-çevre toplumlar için ekolojik bir modernleşme laboratuvarı olarak ortaya çıkardı.

Şilinin çevre politika yapımı 10 seneden daha eskiye dayanmaz. İlk olarak Güney Pasifik'teki somon üretimi krizi ile kendini gösterir. Bu politikaların doğası tepkiseldir ve öncelikli olarak olaydan sonra harekete geçer: kamu gündemi oluşturulmasına katkı sağlamaz ama üretim ve yer altından çıkartmaya dayalı yatırım etrafında daha çok önceden oluşturulmuş gündemleri değerlendirir, yatıştırır, hatta doğrular. Politikalar Şilinin bugünkü görece refahının temeli olan doğal kaynakların çıkarımını, yeniden üretme ve meşrulaştırma görevi görür. Somon üretimi, maden ve kereste Şili'nin temel ihracat kaynaklarını

oluşturur. Tüm bunlar üç nedenden ötürü çevre ile ilgili düzenlemelerin öznesini oluşturur: kaynakların korunması (ancak onu çevreleyen ekosistemin korunmasını kapsamaz); sosyo-çevresel çatışmaların kontrolü; ve yatırımcıların çıkarları ile hukuksal güvenliğin korunması. Kaynak çıkarımına odaklanan bu çevresel politikalar üç temel aktörü kapsar: yatırımcı (genelde ulus-ötesi bir kuruluş); kolaylaştırıcı ve yatırım projesine izin veren Devlet; verilen projeye bilimsel meşruiyet kazandıran uzmanlar (düşünce kuruluşları ya da çevresel etki değerlendirme ajansları). Bu aktörler, çevresel politikalar alanına hakim elit içi bir birlik ve güçlü ağlarla birbirine bağlanır: sivil toplumu ve sıradan vatandaş gözleyici rolüne indirgeyen çevresel politika alanına hakim elit içi birlik.

Benim projem bu ağların güçlü bir söylemin içinden (ağırlıklı olarak Sosyal Sorumluluk Projesi söylemi) kendini nasıl güçlendirdiği, özel kurumsal düzenlemelerle (Gönüllü anlaşmalar) ve Çevresel Etki Değerlendirmelerini kullanarak çevresel politikalar alanındaki hakimiyetini nasıl meşrulaştırıp yeniden ürettiğini incelemeye çalışacak. Bu bağlamda, hesap verilebilir-

lik, şeffaflık ve katılım gibi ilerlemeci ve demokratik idealler devlet, piyasa ve sivil toplum arasında bir ayırım aracı haline indirgemekte ve esnek bir ortaklığı ve kendi kendine çalışan bir düzenleme mekanizmasını teşvik etmekte. Şüphesiz, toplu bir öğrenme başladı ve hatta kimi demokratikleşme adımları atıldı ancak bu "gözetim altındaki öğrenmesi süreci" halen zayıf bir demokratik sürecin vesayeti altında gerçekleşiyor. Buradan çıkan soru, var olan sınırlılıkların yalnızca korporatist bir elit grubunun basit bir "araçsallaştırılması"na mı yoksa -son incelemede, tahmin edilenin aksine daha az yenilikçi ve demokratik oldukları görülen ideallerin (hesap verilebilirlik, şeffaflık, katılım) kendisine mi bağlı olduğudur. Daha duyarlı ve aktif bir vatandaşlık, en azından, yenilikçi soruları kamusal alana getirir ve siyaseti oluşturulmuş kurumların ötesinde sokaklara ve medyaya taşır. ■

¹ Bu proje Patricio Miranda tarafından yürütülen "Şili'deki Kamu Politikalarında Resmi Kurumlar ve Enformel ağlar" (Formal institutions and informal networks in public policies in Chile) adlı daha geniş bir projenin parçasıdır (FONDECYT No. 1110428).

> Santiago de Chile'nin Merkezinde Bir Göçmen İşgali

Carolina Stefoni, Alberto Hurtado Üniversitesi, Santiago, Şili

Şili'de, Santiago'nun merkezinde Kolombiyalı ve Perulu göçmenlere hizmet eden bir bakkal

Santiago de Chile sivil ve tarihsel merkezinin ortasında şehrin en büyük göçmen yerleşim bölgesi bulunuyor. Bu alan, çoğu Peru kökenli olan, Latin Amerika'nın farklı ülkelerinden kayda değer sayıda göçmeni bir araya getiriyor. Bu Perulu göçmenler yoğun bir ticari aktivite geliştirmiş ve yabancı halkın kullandığı, hizmet aldığı, kap kacak satışı, sokakta satılan hazır yemek işleri, paket sevkiyatı, çağrı merkezleri, para transfer hizmetleri gibi alanlara odaklanmış.

Bu yerleşim bölgesinde oluşan gelişmenin ardındaki bazı gizli etkenler şöyle sıralanabilir; geçtiğimiz on yıllarda şehir merkezinde yaşanan nüfus azalması ile eski evlerin ve ticari meskenlerin boş olması; göçmenlerin küçük odalara bölünmüş ve enformel olarak kiralanabilen bu evlerin bu uygunluğundan faydalanarak buralarda toplu olarak

>>

Latin Amerika'nın her yerinden gelen göçmenler için bir alışveriş ve topluluk merkezi haline dönüşmüş bir Santiago süpermarketi

yaşamaya başlamaları, Peru kökenli ürünleri sağlayan ithalat şirketlerinin kurulması ve bu ürünlerin bölgeye yeni gelen satıcılara ulaştırılması, Consertación (merkez-sol siyasi koalisyonu) hükümeti zamanında yürütülen formal ticaretle birleşmelerine izin veren düzenlemelere izin veren iki genel af süreci.

Bu noktada bu yerleşim yerinin üç genel özelliğinin altını çizmek istiyorum. Birincisi, göçmen işçi ve işletme ilişkisinde, resmi ve gayri resmi pratikler sıklıkla üstü üste biniyor. Şehir hükümeti sokak ticaretini bitirmeye çalışsa da, pek çok resmi mağaza halen sokakta satış yapma, kontratsız çalışma, izinsiz malları satma gibi enformel pratikleri sürdürüyor. Temelde, bu pratikler çok yüksek bir iç rekabetin, ve dolayısıyla düşük seviyede bir ekonomik geri dönüşün yaşandığı bir piyasanın içindeki satıcıların karlarını arttırmak için kullanılan stratejiler.

İkinci enteresan özellik de bu yerleşim coğrafi göçmen cemaatlerin kimlik inşaları için bir nevi referans noktası olarak hareket etmesi. Alan Santiago'da yaşayan göçmenlerce-kentin diğer sakinleri tarafından, ya da Santiago'da yaşayan göçmenlerin ülkelerinde yaşanan diğer insanlar

tarafından- yenilenmiş, yabancı olmak halini paylaşan herkes için bir buluşma noktası olmuş.

Üçüncü unsur ise, şehirdeki bu yerleşim bölgesinin coğrafi konumuyla ve bunun yerleşim bölgesine yüklenen anlamları ve formları nasıl etkilediği ile ilgili. Santiago'nun sivil ve tarihsel merkezinde konumlanmış olması, göçmenlerin ofis çalışanı, turist, devlet memuru ya da işçi gibi bölgenin diğer sakinleriyle her türlü sosyal ilişki geliştirebilmeleri anlamına geliyor. Kurdukları bu tip bir sosyal ilişki karakter, anlam ve yerleşim yerine şeklini veren sınırları şekillendiriyor.

Aslında, göçmenlerin şehir merkezi içinde coğrafi olarak belirlenmiş olan bu alanı sınırlama biçimleri şehrin diğer yerleşimleriyle ile gerginlik yaratan anlamlar ve temsiliyetlerin yaratılmasına neden oluyor. Burada iki örneğe vurgu yapabilmek mümkün. Birincisi, şehrin bu bölgesinin, yürütme ve yargı güçlerini, Devlet Binası, Adalet Bakanlığı ve pek çok Bakanlık ofisini barındırdığından şehir için önemli oluşudur. Şehir burada kurulmuş ve bağımsızlık anlaşması burada imzalanmıştır. Dolayısıyla, bu güçlü ve demokratik anlam, yabancılar ve yabancılar için

bir alan fikri ile gerilim içindedir.

İkincisi bu yerleşim alanı, Santiago'yu temsil etmenin daha modern bir yolu olarak şehir yönetimince yakın zamanlarda teşvik edilen küresel bir şehir fikri konusunda akla pek çok soru getiriyor. Bu fikir tarihsel merkezdeki nüfusun azalması ve terk edilmişliğin artışıyla bozulan kentsel alanı iyileştirmeye yönelik bir dizi politika ile temiz, güvenli, düzenli bir şehir fikrini destekleyen kampanyaları kapsıyor. Göçmenlerin yaşadığı bir yerleşim alanı, son yıllarda hedeflenen küresel şehir ya da uluslararası ticaret merkezi fikriyle uyumuyor

Göçmenlerin varlığı ve alan kullanımları -ve konuşulan diğer meseleler- kamusal alanda, yerleşim bölgesinin karakterini değiştiren tartışmalara yol açıyor. ■

> Uluslararasılaşan Sosyolojinin Meydan Okuyuşu

Eloísa Martín, Rio de Janeiro Federal Üniversitesi, Brezilya, ve Current Sociology Editörü

Bugünlerde, dünya çapında yükseköğrenim kurumlarında ortak bir istek duyuluyor: uluslararasılaşma. Bunun gerçekleştirmek için sarf edilen pek çok çabanın arasından bir tanesi listenin en üst sıralarında yer alıyor: güçlü etkiye sahip akademik dergilerde yayın yapmak. Son 30 yıl boyunca, bu iş genel olarak bilimlerin, özellikle de sosyal bilimlerin temel gerekliliklerin bir tanesi olarak nitelendi ve ilan edildi. Aynı zamanda, uluslararası yayın yapmak demek İngilizce yayın yapmak demek. İspanyolca, Fransızca, Arapça ya da Almanca dergilerin erişilebilirliği bazı dilbilimsel gruplarla sınırlı, ulus ötesi yayın yap-sa da uluslar arası bir statü kazanmış değiller. İngilizcenin özel, küresel, akademik bir dil olarak hakimiyeti bu eğilimi güçlendirmiştir.

Buna karşılık, “uluslararası” olarak kabul edilen pek çok yayın - çünkü indekslerde en üst sıralarda yer alıyorlar yüksek etkiye sahipler ve -gerçekte İngilizce olmasalar da - İngilizce olarak değerlendiriliyorlar. Tom Dwyer’in ISA 2009 Ulusal Sosyoloji dernekleri Konferansında da belirttiği gibi, bir derginin İngilizce yayınlanması mantıksal olarak da bu derginin uluslararası oluşunu getirmez. Tanım olarak, Kuzey Amerika ve Batı Avrupa’daki ulusal sosyoloji derneklerinin dergileri ulusal araştırma programları geliştirmekle ilgilenir ve bu kesinlikle bir kusur ya da olumsuzluk değildir. Sorun, onlara fon sağlayan egemen olmayan üniversitelerin ve birimlerin bu dergileri “uluslararası” kabul etmeleri ve sadece buralarda yayınlanan yazıları talep etmeleri. Bu “ana akım” akademi dışında çalışanlar, özellikle de anadilleri İngilizce olmayanlar için önemli bir ikilem teşkil ediyor. Sonuç olarak, dünya çapında sosyologların çoğunluğu için uluslararası yayın yapma konusunda talep onları zor bir çıkmaza sokuyor.

Azımsanamayacak ama pek çok durumda minör değil ancak alana bakış açısını hatta iş bulma imkanının kendisini etkileyen yapay bir uluslararasılaşma talebi karşısında, üç olası reaksiyon oluşuyor. Birincisi, ulusal ya da bölgesel düzeyde uluslararası yayın yapmayı reddeden- bazen sofistike bir indeksleme sistemini ve bu sistemin etki ölçümünü sofistike bir biçimde eleştiren, bazense defansif ve kültürcü reaksiyon- ve yerli bir kitle için yayın yapmaya odaklanan aşırı

yerelci bir anlayış. Özgüllüklerin aşırı bir biçimde vurgulama-nın avantajı bazı konularda araştırmayı derinleştirebilmek, zengin ve detaylı bir analize ulaşmak olabilir. Ancak başka yaklaşımlarla iletişime geçmenin imkansızlığı ve geniş bir tartışma ortamının oluşamaması bu tip katkıların olası teorik önemini ve ulaşılabilirliğini önemli ölçüde azaltıyor.

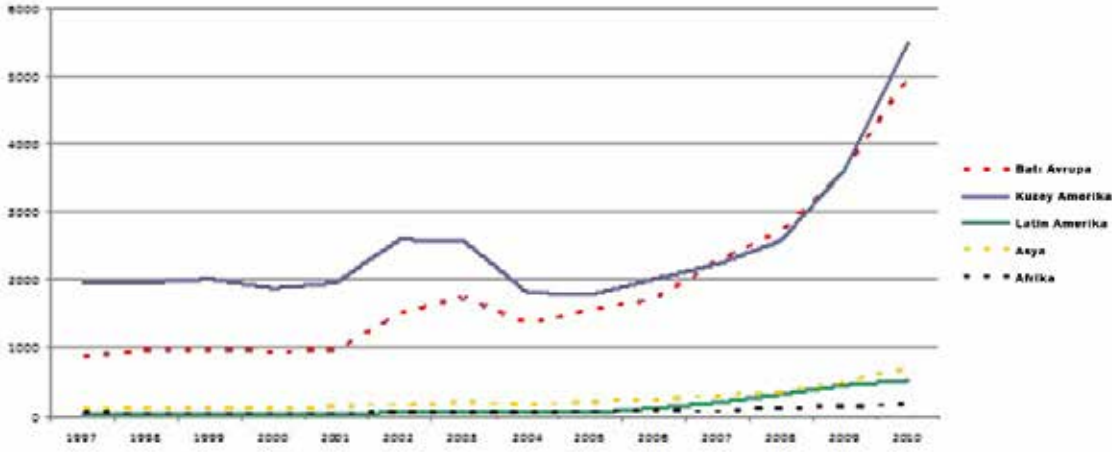
İkinci reaksiyon, uluslararası yayın yapmanın acil gerekliliğini kabul etmek ve bunun birincil amaç haline getirmek oluyor. Bunu gerçekleştirmek için, egemen olmayan egemen ekollerin sorularını, teorileri ve yöntemlerini özümseyerek, onların onayladıkları yazı biçimlerini taklit etme yolunu seçiyor. Paradoksal bir biçimde, egemen olmayan sosyolojiler, belki de taklit tuzağından kurtulamadıklarından bu amacı her zaman başarmıyorlar. Mükemmel bir biçimde akademik görünen metinler yazarken, geçerlilik ve orijinallliği koruyamıyorlar. Belki de yerel analizi ana akım teorik ve şekilsel bir formata sokma çabası bireyselliğe yer bırakmayan tekdüze, zorlama, Procrustean bed bir ürün ortaya çıkarıyor.

Üçüncü alternatif ise çok daha az sorunlu ve ulaşması çok da zor olmayan bir yol: diyalog. Bu diyalogu yaratacaklar, akademik sorularda, teorik tartışmalarda ve yazım biçimlerinde yerel özgüllüğün varlığını tanıyan ve buna önem veren ve aynı zamanda uluslararası yayınları sadece ulusal sosyolojilerin gelişmesi ve büyümesi için değil, sosyolojinin bir proje olarak küresel ve toplu olarak inşa edilmesi için bir kapı aralığı olarak gören Yazarlar, kurumlar ve dergiler olacak. Bu Uluslararası Sosyoloji Derneğinin ve Current Sociology dergisinin de umudu...

Dünya Sosyal Bilimler Raporu (The World Social Science Report/UNESCO, 2010: 153) yayınların uluslararasılaşma-sının egemen bölgelere, Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri’ne ayrıcalık yaptığına işaret ediyor. Gerçekten, sosyal bilimler alanındaki akademik dergilerin %80’i İngilizce olarak yayınlanıyor ve alanın en etkili yayınları yalnızca dört ülkede basılıyor: Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Hollanda ve Almanya. Bu arada, Okyanusya, Latin Amerika ve Afrika’nın her biri dünya çapında yayınlanan makalelere %5’ten daha az bir katkı sağlıyorlar (UNESCO, 2010: 143-4).

>>

En İyi Sosyal Bilimler Dergilerindeki Makalelerin Yazarların Kurumlarının Bulunduğu Bölgeye Göre Dağılımı.

SCOPUS'daki dergilerin sıralamasına bakarsak en üst pozisyonlarda yer alanların çoğunluğunun yazarlarının Batı Avrupa'daki ve Kuzey Amerika'daki kurumlara bağlı olduklarını görüyoruz. Bunlara kıyasla, Latin Amerikalı ve Asyalı yazarların kısıtlı olarak varlık gösterebildiklerini ve Afrika üniversitelerindeki yazarların ise hiç varlık gösteremediklerini fark edebiliriz.

Current Sociology de bu eğilime karşı bağımsızlık kazanmış değil. 1999'dan 2009'e, yayınlanan makalelerin %72'si Avrupalı ve Kuzey Amerikalı üniversitelere mensup yazarlara ait. Diğer ana akım dergilere benzer bir biçimde Asyalı ve Avustralyalı yazarların oranı %8.1 ile %5.3 arasında değişiyor. Bu noktada Current Sociology'deki yazarların %6'sının Latin Amerikalı, %3.2'sinin Afrikalı, %2'sinin Orta Doğulu yazarlardan oluşması vurgulamaya değerdir. Tabi, UNESCO'nun da ilan ettiği eğilimleri tersine çevirmekten henüz çok uzağız. Ancak, aynı zamanda Current Sociology'nin diğer yazarlar ve okullara kapılar açarak kendini hem içerik, hem yazarların coğrafi çeşitlilikleri açısından giderek çoğullaşan uluslararası bir dergi olarak kurmasından gurur duyduğumu söylemeliyim.

1952'de kuruluşundan bu yana Current Sociology sürekli olarak bu amaç için çalıştı. International Sociology dergisi gibi her dilde makale önerilerini kabul etti. Ve yeni konuları, ana akım dışındaki teorik ve metodolojik önerileri, alternatif yazım biçimlerini yayına açtı. Dergi yerel analizlerin uluslararası bir kitleye yayılmasına olanak veren diyaloga olan bağlılığı ile tanımlanıyor. Elbette, bu süreçte bazı yerel özellikler kaybolacaktır, ancak bu analizlerin derinliğinin, kapsamlılığının kaybolacağı anlamına gelmez. Bunun yanında, dünyanın farklı yerlerinden meslektaşlarla tartışma imkanı hem yazarları hem de okuyucu kitlesini zenginleştirecektir. ■

1 Dwyer'in yorumları aşağıdaki video'da görülebilir- "Challenges for a Global Sociology" <http://www.youtube.com/watch?v=QA5GaEPQcZl>.

2 Bu datayı ortaya çıkaran ve bu tabloyu hazırlayan Current Sociology,editor yardımcısı Matías López'e teşekkür etmek istiyorum.

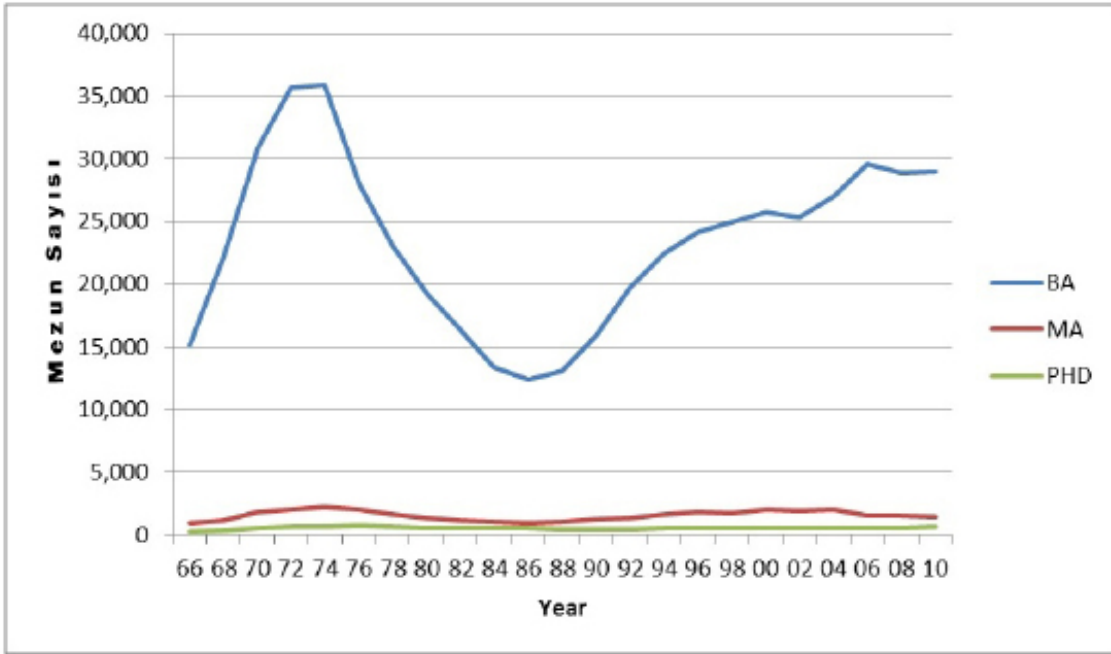
3 Daha fazla detay ve Current Sociology'nin bu araştırması ile ilgili ek bilgi için; Eloísa Martín (2012) "Making Sociology Current through International Publication: A Collective Task." Current Sociology 60(6): 832-7.

> Amerikan Sosyolojisi Düşüşte mi?

**Bronwen Lichtenstein, Alabama Üniversitesi, Tuscaloosa, USA, ve RC49 Başkanı
(Ruh Sağlığı Sosyolojisi)**

Amerika’da Sosyoloji Derecesi Alanlar, 1966-2010

Kaynak: ASA, Research on Sociology 2012

Amerika Birleşik Devletlerinde sosyolojinin son durumu nedir? 1994’de Yeni Zelanda’dan ABD, Alabama’ya göç ettiğimde sosyolojinin düşüşte olduğunu duymuştum. Akademik kadronun kendi aralarında yaşadıkları tartışmalar nedeniyle yönetim Alabama Üniversitesi sosyoloji doktora programını kaldırma kararı almıştı. Benim de halihazırda görevli olduğum Ceza Hukuku Bölümüne sosyoloji yan dalı konulmuştu. Bu zamandan beri sosyoloji bölümünü yeniden oluşturmak üzerinde yapılan konuşmalar sürüyor ve sosyoloji yan dalı da verilen derslerin yetersizliği ve bölümün varlığını ve büyümesini zorlaştırıyor. Bana kalırsa Amerika Birleşik Devletleri’ndeki durum parlak bir manzara arz etmiyor.

Benjamin Ginsberg’in 2011’de çıkan “The Fall of the Faculty: The Rise of the All-Administrative University and Why It Matters” kitabındaki şu cümlesini okumadan geniş sosyolojik çevrede olanları göz önünde bulundurmamıştım.

Ginsberg kitabında şöyle söylüyor: “Öğrencilerin alana olan ilgisi neredeyse tamamen yok olduğundan bölümlerin bu kaderi (yani kapanmaları) son yıllarda ülke çapında akademik saygıdeğerliğe sahip çok sayıda sosyoloji programının başına geliyor.” (104).

Ginsberg’in geniş çaplı bu iddiası üzerine ABD Yüksekokul (College) ve Üniversitelerindeki disiplinlere olan eğilimlere konusunda Amerika Sosyoloji Derneğinin (ASA) web sitesine başvurdum. Veriler lisans ve yüksek lisans derecesi sahiplerinin sayısının 1990 ve 2004 yılları arasında iki katına çıktığını işaret ediyordu. ASA’nın 2001-2007 arasında yaptığı güncellemede ise pek çok üniversite ve Yüksekokul’da sürekli bir artış kendini gösteriyordu (Spalter-Roth, 2008). Verilere göre genişleyen öğrenci sayısı ile birlikte özerk sosyoloji bölümlerinin sayısı da artmıştı.

ASA bu toparlanmaya dair 3 uyarı yapmış. İlk olarak, >>

doktora dereceleri yükselen trendlerle uyum göstermiyor, hatta 2000'li yılların başlarında nispi bir iyileşme göstermeden önce düşmüş görünüyor. İkincisi, Ceza Hukuku bölümündeki yoğunlaşmalar geleneksel sosyolojinin aksine geliyor. Üçüncü olarak, oldukça az sayıda kadrolu fakülte elemanı bu öğrencilere eğitim vermek için görevlendirilmiş. Bunların yerine tam zamanlı ve yarı zamanlı sözleşmeli öğretmenler ders veriyor. Bu durum üniversitelerce harcamaları azaltıp karı arttırmak için kullanılan ve tüm disiplinleri etkileyen ulusal trendin bir uzantısı olarak görülebilir (Wilson, 2010).

ASA'nın çizdiği mütevazı bir iyimserliği içeren bu resim ABD'deki daha geniş bir eğilimin içinde bağlamına oturabilir. Bu figür 1970'li yılların sosyoloji gibi bir disiplin için bölüm ve programların kurulduğu ve ulusal olarak yaygınlaştığı en zirve noktasına işaret ediyor. Buna karşılık, 1980'lerde sosyoloji bölümlerine kayıt yaptıran ve bu bölümlerden mezun olan öğrencilerde öyle büyük düşüş yaşandı ki pek çok yazar sosyolojinin sonun geldiğini öngördü (Summers, 2003). Dunlap ve Catton (1994: 11) 1980'lerdeki bu durgunluğu ortaya çıkan serbest piyasa tutuculuğuna bağlıyor ve bununla bağlantılı olarak da Reagan yönetiminin sosyal bilimlere karşı "sert saldırıları"nın da sosyolojiye olan ilgiyi azalttığını söylüyor. Bu düşüş öyle etkili olmuş ki sosyoloji halen tam anlamıyla kendine gelemedi, en azından ABD'deki nüfus artışına ayak uydurmaya çalışıyor.

Ginsberg sosyolojiye olan ilgi eksiliği hakkında haklı olabilir ancak ben burada başka bir şeyin de işlediğini düşünüyorum- öğrenciler kendilerini güçsüz durumlarından ayağa kaldıracak bir iş sağlayacak anabildim dallarına kayıt yaptırıyorlar. Yine, belki de ekonomikten çok ideolojik nedenlerden dolayı, akademik derecelerden çok profesyonel hayata doğru genel bir eğilim var. Her öğrencinin bana sosyolojide kariyer yapmakla ilgili sorabileceği ilk soru "Ama bununla ne yapabilirim?" Ben de genelde şöyle cevaplarım, "Pek çok şey" ve sosyoloji diplomasının neden faydalı olduğunu anlatırım. Ama bir sosyoloji programındaki kendi

eğitmenlik deneyimim ve bununla var olabilme durumum düşünüldüğünde, merak etmek durumundayım.

Birkaç yıl önce, 1.000 tane Suç Hukuku ve Sosyoloji lisans öğrencisiyle Üniversite'de Sosyoloji Ana dal Programı açılıp açılmaması gerektiğine dair bir araştırma yapmıştım. Vurgulanarak verilen cevap evetti. Belki varolan ilgi eksikliği öğrencilerin kendileri ve kendi fikirleriyle değil, işletme, mühendislik ya da öğretmenlik gibi mesleklerin daha değerli ve daha çok kazandıran meslekler olduğuna inanan ailelerinden ya da öğrenciler üzerinde etkili kişilerle ilgilidir. Her şekilde, sosyoloji 2012 yılında hala varlığını sürdürmekte. Profesyonel iş yaşamıyla ilgili programların kayıtlı öğrenci sayısının fazlalığına hiçbir zaman erişemeyebiliriz ancak, geleneksel sosyoloji kritik düşünce üretiminde, sosyal analiz yapabilmede ve geniş çaplı bir gelişimdeki rolü ile, iyi eğitilmiş, iyi iş verilebilen vatandaşlar için hala önemini koruyor. Bu nedenle, Amerikan toplumuna tam anlamıyla yeniden yerleşen faydacı yeteneklerin yanında sosyoloji akademik eğitiminde değer artışı sağlayan yeni eğilimlerden umutluyum. ■

Kaynakça

American Sociological Association (2012) "Research on Sociology: Sociology Degrees Awarded by Degree Level 1966-2010." Retrieved November 29, 2012 (http://www.asanet.org/research/stats/degrees/degrees_level.cfm).

Dunlap, R. E. and Catton, W. R. Jr. (1994) "Struggling with Human Exceptionalism: The Rise, Decline and Revitalization of Environmental Sociology." *The American Sociologist* 25(1): 5-30.

Ginsberg, B. (2011) *The Fall of the Faculty: The Rise of the All-Administrative University and Why It Matters*. New York, Oxford University Press.

Spalter-Roth, R. (2008) "What Is Happening In Your Department? A Comparison of Findings from the 2001 and the 2007 Department Surveys." Washington, DC: American Sociological Association. Retrieved December 10, 2012 (<http://www.asanet.org/images/research/docs/pdf/Whats%20Happening%20in%20Your%20Dept.pdf>).

Summers, J. H. (2003) "The End of Sociology?" *Boston Review* 28(6). Retrieved December 10, 2012 (<http://bostonreview.net/BR28.6/contents.html>).

Wilson, R. (2010) "Tenure, RIP: What the Vanishing Status Means for the

> Balkanlaşmanın Ötesinde Balkanlar

**Svetla Koleva, Toplum İncelemeleri ve Bilim Enstitüsü (Institute for the Study of Societies and Knowledge), Sofya, Bulgaristan
ve Bulgar Sosyoloji Derneği (Bulgarian Sociological Association) Başkanı**

9 Kasım 2012'de Sofya Üniversitesi Oditoryumu'nda gerçekleşen
2. Balkan Sosyoloji Forumu'nun açılışı
Hassan Berber fotoğrafladı.

Yüzyılı aşkın zamandır Balkanlar “Balkanlaşma” (Balkanization) terimini doğuran bölgesel bir bölünmüşlük hali ile genellikle eş anlamda görülse de, 2. Yıllık Balkan Sosyoloji Forumu Konferansı (Sofya, Kasım 9–10, 2012) bu tip bir tarihin bölgenin sosyologları için tamamen geçmişte kaldığını gösterdi. Balkan Sosyoloji Forumu Yugoslav sosyologların, özellikle Leke Sokli'nin çabalarıyla ve Makedonya, Bulgaristan ve Slovanya'dan gelen

meslektaşların katılımı ve desteği ile, Kasım 2011'da Tiran'da gerçekleşti (Arnavut sosyologların çabaları için teşekkürler). Bu Forumla, 1990'ların Bulgar Sosyoloji Derneği başkanı, Peter-Emil Mitev, tarafından önerilen ancak uzun süre Yugoslavya'daki savaş yüzünden tamamlanamayan Balkan sosyologlarının birliği kurma fikrinin ilk defa kurumsal olarak gerçekleşmiş oldu. Eksikliklerin üstesinden gelmek ve farklı avantajları bir araya getirip zenginleşmek için tarihten ders almanın

>>

ve birlikte çalışmanın kaçınılmaz gerekliliğinin farkına varan Balkan sosyologları karşılıklı bilgi ve bölgesel ve uluslararası sosyolojik etkinliklerde ortak hareketi teşvik etmek amacıyla kendi örgütlerini kurdular. Karşılıklı diyalog ve anlayış oluşturmak ve yakın komşuları hakkında daha çok şey öğrenmek ve tanıdık olmayana daha tanıdık hale getirmek için Sofya da buluştular.

Elbette Berlin duvarının yıkılışından sonra Balkan sosyologlar ve araştırmacılar arasında farklı ülkelerde sosyal bilimler alanında, farklı konularda pek çok toplantı gerçekleşti. Kasım 2012 'de Sofya'da gerçekleşen toplantıya özel olan konu ise "Balkanların sosyolojiye getirdiği sosyal ve bilişsel katkıları" oldu.

Ekonomik ve siyasi oyuncular olarak; tabakalaşmış toplumlar ve birleşik cemaatler, eğitim ve kültür yapıları, beraber yaşama ve ötekini tanıma yolları olarak, Balkan komşularımızı nasıl tanımlayabiliriz? Geçmiş her ülkenin bugününü ve ülkeler arası ilişkileri nasıl etkiliyor?

Birleşik Avrupa'da ve de dünyada varlığımızın yapıcı, karşılıklı zenginleştirici ve teşvik edici olabilmesi için ülkelerin güncel deneyimlerinin hangi kısımları komşularına fayda sağlayabilir? Hem ortak hem de rakip olarak, uluslar arası araştırma alanında hegemonik bir rol oynamadan nasıl ulusal sosyoloji geleneğinizi sürdüreceksin, yerel sorunların önemine uyumlu kalacak, ani bir uygulama gerektiğinde bilginin geçerliliği adına bilimsel kriterleri nasıl izleyeceğiz. Kısacası, Balkanlar'da yaşarken nasıl sosyoloji yapacağız ve Balkanlaştıran bir bakışı engelleyerek ya da kendimiz Balkanlaşmadan geçerli, evrensel bilgi üretebileceğiz.

Bu sorular, Balkan ülkelerinden (Arnavutluk, Bulgaristan, Yunanistan, Kosova, Makedonya, Romanya) ve Batı Avrupa ve Kuzey Amerika'dan (Kanada, Finlandiya,

Fransa, Belçika) gelen yüzden fazla sosyologun katıldığı altı tematik oturumda ve beş tematik paneldeki tartışmaları yönlendirdi. Bu nedenle diyalog, Balkan gerçeğinin ortasında yaşayan ve bölgenin gelişiminin karşılıklarını deneyimleyen araştırmacılarla sınırlı kalmadı. Az ya da çok yakın ülkelere gelen meslektaşlar da bu tartışmaya katıldılar.

Ayrıca, Sofya'daki Balkan Konferansı sosyolojide çok bilindik bir eğilimi doğruladı. Kurumlar, kurumun mesleği ve misyonu konusunda açık bir görüşe sahip kişilerce yönetiliyorsa, bireylerin ve grupların kendilerini gerçekleştirme için gerekli koşulları yaratabiliyor. Diğer yandan, bireylerin kurumsal etkinliklerinin gelişimine katkı sağlaması durumunda, kurumlar bireylerin ve grupların çabalarını tanıyor ve bireyler kurumların itici gücü olabiliyor. Dayanışma ve diyalog isteği Sofya Konferansının hareketlendirici temel unsuru idi, ISA'nın ve Balkan Sosyoloji Forumu (BSF), Bulgar Sosyoloji Derneği, Bulgar Bilimler Akademisi'ndeki Toplum İncelemeleri ve Bilim Enstitüsü, Sofya Üniversitesi'nin ve Bulgaristan'daki Fransız Enstitüsü'nün maddi ve manevi ortak desteği olmasaydı bu konferansın gerçekleştirilmesi imkansız olurdu.

Balkan Sosyoloji birliğine 2011'de Tiran'da kurumsal bir biçim kazandırılmış oldu. Öyle ki Balkan sınırlarını aşan sağlam bir diyalog bir yıl sonra Sofya'da yeniden ortaya konulabildi. Diyalog 2013 Sonbaharında 2. yıllık BSF Konferansı'nda daha da zenginleştirilecek ve bunun takip eden her sene farklı bir ulusal sosyoloji derneği toplantılara ev sahipliği yapacak. Daha da umut verici olabilecek sosyolojik biçim Simmel'in iyi bilinen metaforu "köprü ve kapı" ile açıklanabilen bir diyalog olabilir. Bu diyalog dışa dönük yaklaşımlar yaratarak, bizi ayrı dünyalarımızın dışına çıkaracak ve diğerlerinin dünyalarıyla aramızda köprüler kuracaktır? ■

> Disiplinlerarasılık: Filipin Sosyoloji Topluluğu Konferansı

Clarence M. Batan, Santo Tomas Üniversitesi, Manila, Philippines ve
RC34 Araştırma Komitesi Editörü (Gençlik Sosyolojisi)

19 Ekim 2012'de, Ateneo de Manila Üniversitesi'nde gerçekleşen, Filipin Sosyoloji Topluluğu Kongresinin açılış panelinin ardından çekilmiş bir fotoğraf. Soldan sağa Clarence Batan (PSS Mali İşler Sorumlusu), Emma Porio (ISA Yönetim Kurulu Üyesi), Michael Burawoy (ISA Başkanı), Filomin Candaliza (PSS Başkan Yardımcısı), Leslie Lopez (PSS Sekreteri), Filomeno Aguilar (PSS Başkanı), Gelia Castillo (Ulusal Bilimci) and Stella Go (PSS Yönetim Kurulu Üyesi).

Geçtiğimiz 19-20 Ekim'de, Filipinler' den ve diğer komşu ülkelerden sosyologlar, araştırmacılar ve öğrenciler Filipin Sosyoloji Topluluğu (PSS) 2012 Ulusal Konferansı için Quezon City'de Ateneo de Manila Üniversitesi'nde (ADMU), bir araya geldiler. Filipinler'deki ve ülke dışındaki çeşitli üniversitelerden ve bazı özel kurumlardan, STK'lardan gelen yaklaşık 100 katılımcı "Sosyoloji ve

>>

Disiplinler arasılık: Kaçınılmaz Sonuç” teması etrafında fikir alışverişinde bulundular.

1952’de kurulan PSS 60 yıldır varlığını sürdüren, yerel ve yabancı sosyal bilimcilerin aktif katılımıyla var olan profesyonel bir örgütlenme. Bu konferans sosyolojinin disiplinle ilgili konumu incelemek için bir fırsat oldu. Dr. Filomeno V. Aguilar, PSS Başkanı, açılış konuşmasında temel tartışmayı uygun bir biçimde özetledi: “Bazıların sosyolojinin bir akademik disiplin olarak özünü, çekirdeğini ve profesyonel sınırlarını koruması gerektiğini iddia ediyorlar; buna karşılık kimileri de küresel ve yerel güçlerin nüfuz ettiği gündelik hayatımızı karmaşıklığının diğer disiplinler ve yaklaşımların analitik araçlarını kullanmadan tam anlamıyla kavranamayacağını savunuyorlar.” Bu özet iki günlük yoğun konuşma tartışma ve söylemlere temel oluşturmuş oldu.

Uluslararası Sosyoloji Derneği Başkanı Michael Burawoy (ISA), genel oturumda “Disiplinlerarasılık: Vaat ve Tehlike” başlıklı bir konuşma yaptı. Konferans katılımcılarını “kürsü dışı tekniği” ile şaşırtan Dr. Burawoy, sosyoloji için disiplinler arasılığın eleştirel bir biçimde nasıl ele alınabileceğine dair öncü fikirler öne sürdü. Bu fikirler 35 sunum içeren 3 açılış paneli ve 4 paralel oturum için temel tartışma noktaları ortaya çıkardı.

Konferans süresince farklı mecralarda yapılan benzer vurgular, kitap yazarları Dr. Erik Akpedonu ve Dr. Czarina Saloma-Akpedonu ve Dr. Filomeno V. Aguilar

için genel çerçeveyi oluşturdu. Bunlar içinde tarihsel sosyoloji üzerine çalışan sosyologların ve sosyal tarihçilerin anlatılarıyla gerçekleştirilen oturum, öğrenci kolokyumu, “rahip ve sosyolog olmanın tezatlığı, oksimoron hali” üzerine konuşan tanınmış ve saygı değer sosyolog Fr. John J. Carroll’un kişisel hikayesini anlattığı bir forum, SJ, “Philippine Sociological Review” dergisinin 60. sayısının Dr. Filomeno Guetierrez-Candaliza and Dr. Maria Andrea M. Soco ‘nun editoryal önderliğinde yayınlanışı sayılabilir. Kitap sergileri, muhteşem yiyecekler ve yaratıcı programlar da yine ADMU Sosyoloji ve Sosyal Antropoloji Bölüm başkanı Dr. Emma E. Porio ve PSS Yönetim Kurulu Sekreteri Leslie A. Lopez öncülüğünde organize edildi.

Bu yıl PSS konferansı yalnızca Filipinli sosyologlar için yeni ve eski meslektaşlar ile tanışma imkanı yaratmadı, aynı zamanda sosyolojinin hem sosyal bilimler hem fen bilimleri gibi daha anlamlı daha geçerli ve daha pragmatik bir ilişki kurmadaki rolü doğrulanmış oldu. Yeni çatışma, karşılaşma, değişme biçimlerine yol açan küresel sorunlarla birlikte, Filipinlerin sosyal gerçeklikleri küresel güney sosyolojisinin gündemini oluştururken dünya çapında diğer sosyologların da sorumluluk hissedeceği, ilgileneceği meseleler arasında girmiş oldu. Bu süreç, aktif ve müdahil olunan bir küresel vatandaşlık algısı ile motive olan ve çok disiplinli ve disiplinler arası bakış açıları geliştiren Genç Filipinli sosyologların büyük çabalarıyla ilerlemiştir. ■

> Sosyoloji ve Toplumsal Dönüşümler: 11. APSA Konferansı

Leslie Lopez, Ateneo de Manila Üniversitesi, Filipinler Sosyoloji Topluluğu Sekreteri

Emma Porio, baş organizatör, bir hafta içinde iki ana konferansı Ateneo de Manila Üniversitesi'nde bir araya getirdi. Bu resimde, Asya Pasifik Sosyoloji Derneği'nde bir öğle yemeği arasında görülmekte

Filipinler 'de bulunan Ateneo de Manila Üniversitesi'ne bağlı Sosyoloji ve Antropoloji Bölümü ve Filipin Kültür Enstitüsü geçtiğimiz Ekim ayının 22-24'ü arasında (2012) 11. Asya Pasifik Sosyoloji Derneği (APSA) Konferansını organize etti ve bu konferansa başarıyla ev sahipliği yaptı. Bu senenin teması, "Sosyoloji ve Asya Pasifik Bölgesi'ndeki Sosyal Dönüşümler" oldu. Konferans Asya, Afrika, Amerika, Avrupa ve Pasifik Bölgesinden 23 ülkeden 260 katılımcıyla gerçekleşti.

Etkinlik süresince, halk sosyolojisi, güney teorisi, toplumsal cinsiyet, liderlik ve bilgi hareketliliği üzerinde Michael Burawoy (ISA Başkanı), Raewyn Connell (Sydney Üniversitesi), Dang Nguyen Anh (Vietnam Sosyal Bilimler Akademi-

si), Vineeta Sinha (Singapur Ulusal Üniversitesi), Michael Hsiao (Academia Sinica), Surichai Wungaeo (Chulalongkorn Üniversitesi), Emma Porio (Ateneo de Manila Üniversitesi), Filomeno Aguilar, Jr. (Başkan, Filipinler Sosyoloji Topluluğu ve Ateneo de Manila Üniversitesi), ve Maria Cynthia Rose Bautista (Filipinler Yüksek Eğitim Komisyonu) gibi Asya Pasifik Bölgesi'nden ünlü sosyologlar tarafından saygın konferanslar verildi.

Üç gün süren konferansta bölgeye dair cinsiyet, din, küreselleşme, iklim değişikliği ve teknoloji gibi konuları içeren geniş kapsamlı 60 panel düzenledi ve 180 makale sunumu yapıldı. Konferans Michael Burawoy ve Emma Porio moderatörlüğünde ve pek çok ulusal derneğin temsilcilerinin katılımıyla - Yazawa Shujiro (Japon Sosyo-

loji Topluluğu), Dang Nguyen Anh (Sosyoloji Enstitüsü, Vietnam Sosyal Bilimler Akademisi), Ruchira Ganguly-Scrase (APSA), Michelle Shieh (Tayvan Sosyoloji Topluluğu ve Academia Sinica), Mohamed Tavakol (Iran Sosyal Bilimler Derneği), Vineeta Sinha (Singapur Ulusal Üniversitesi) and Surichai Wungaeo (Thai sosyoloji Kongresi)-"Sosyal Bilim Camiasının Asya Pasifik Bölgesi'ne ilgisini artırmak" konulu kapanış paneli ile son buldu.

> Küresel Hareketler, Ulusal Sorunlar

Benjamín Tejerina, the Basque Country Üniversitesi, İspanya, RC48 Komitesi Başkanı (Toplumsal Hareketler, Kolektif Eylem ve Toplumsal Değişim) ve ISA Yönetim Kurulu Üyesi, 2010-2014

Arjantin, Buenos Aires'deki Barrio de Lanús'ın merkezinde bir eğitim merkezine dönüştürülen terk edilmiş bir fabrika. Benjamín Tejerina fotoğrafladı.

Kolektif eylem ve toplumsal hareket çalışmaları son on yıllarda, ortaya çıkışı, gelişimleri, etkileri ve düşüşlerine dair bilgilerimizi genişleten örneklerle kayda değer bir biçimde hız kazandı. Bu alanın bukailemün gibi çabuk renk değiştiren, ortamına uyum sağlayabilen yapısıyla karşı karşıya kalan sosyoloji, yeni araştırma araçları geliştirdi.

2010 yılının başından itibaren, barışçıl bir biçimde kamusal alanların işgal edildiği ve şüpheli demokratik özellikleri ya da belirgin otoriterlikleri nedeniyle bazı yönetimleri hedef alan pek çok protesto dizisine şahit olduk. Tunus, Mısır, Fas, Yemen, Bahreyn, İspanya ve Amerika bu "işgalci sosyal hareket" dalgasını en yoğun biçimde deneyimleyen ülkelerdendi. Bazı durumlarda, barışçıl bir hareketlenme sağlam bir sosyal değişim üretmeye yetse de diğer durumlarda tekrarlayan ve artış gösteren şiddet kullanımı hakim oldu. Her yerde sonuçlar belirsiz ve pek çok uzman tarafından dikkatle incelenmekte. Bu hareketler bir virüs gibi bir ülkeden diğerine, etkisini internet üzerinden dünyaya yayılan görün-

tülerle artıran sosyal ağlar tarafından yaygınlaştırıldı. Manuel Castells bu tanıma uygun bir biçimde "Ağ tabanlı Toplumsal Hareketler" (networked social movements) den söz eder.

Bu toplumsal hareketlenme dalgasını incelemek için RC48 (Toplumsal Hareketler, Kolektif Eylem ve Toplumsal Değişim Araştırma Komitesi), ile RC47 (Toplumsal Sınıflar ve Toplumsal Hareketler) Şubat 2012'de Bilbao'da "Toplumsaldan Siyasala: Yeni toplumsal Hareketlenme ve Demokratikleşme biçimleri" adlı ortak bir Uluslararası Konferans düzenledi. Kuzey Afrika, Arap Ülkeleri ve Güneybatı Avrupa'daki hareketlerle ilgili makaleleri RC48 ve Basque Country Üniversitesi

>>

tarafından yayınlandı. Bu makaleler http://www.identidadcolectiva.es/ISA_RC48/

Geçtiğimiz yıl boyunca, RC48' in her açıdan en önemli etkinliği, Buenos Aires'te gerçekleşen 2. ISA Sosyoloji Forumu'nda (1-4 Ağustos 2012) sunum, tartışma ve yuvarlak masa toplantılarını kapsayan yaklaşık 20 oturumlu etkinlik oldu. Bu oturumlar toplumsal hareketlere ve sosyal değişime dair yeni eğilimleri ve teorik yaklaşımları öğrenmek; yaratıcılığın, duyguların ve bedenın isyandaki rolünü keşfetmek; eşitsizlik ve dışlanmanın görsel temsiliğini analiz etmek; bilim, teknoloji ve sosyal hareketlilik arasındaki ilişkiyi anlamak; ve her şeyin ötesinde Latin Amerika sokaklarının

sesini duymak için önemli bir imkan yaratmış oldu.

Bu noktada, Arjantin, Şili, Brezilya, Kolombiya, Mexico, Bolivia ve Ekvator'daki sosyal hareketlerle ilgili makalelerin teorik katkılarına vurgu yapmak istiyorum. Bu hareketler piqueteros hareketleri ve öğrenci hareketlerini, engellilerin, siyasi şiddet mağdurlarının ailelerinin, genç siyahileri, topraksız işçilerin, evsizlerin hareketlerini ve ayrıca işçi- sınıfı yerleşim- lerindeki mücadeleleri, terkedilmiş fabrikaların işçilerce geri kazanılması, yönetimi için yapılan mücadeleleri, yerli halkların insan ticaretiyle ilgili mücadelelerini kapsıyor. Buenos Aires toplantısı bize az bilinen ancak demokratikleşme ve sosyal eşitsizlikle

savaşma önemli katkılar sağlamış Latin Amerika ötesindeki hareketleri dinleme, yüz yüze tartışma olanağı sundu. Bununla birlikte, Buenos Aires Üniversitesi'ndeki meslektaşlarımız ve Gino Germani Enstitüsü sayesinde geri kazanılmış işyerleri ve tabandan gelen, kökleşmiş örgütlenmelerle (grassroot communities) doğrudan iletişim kurabildik. Buenos Aires Forumunda RC48 Tarafından organize edilen oturumlar- da yapılan sunumların makalelerinin çoğu B. Tejerina ve I. Perugorria tarafından düzenlenen "Küresel Hareketler, Ulusal Sorunlar: "Gerçek Demokrasi" ve Sosyal Adalet için Harekete Geçme" (Global Movements, National Grievances: Mobilizing for "Real Democracy" and Social Justice) kitabında bulunabilir. ■

> Birleşmiş Milletler'de Gençlik Katılımı

Jovanni Rodriguez, John Jay Ceza Hukuku Yüksek Okulu, New York, ABD

2012 yılında Birleşmiş Milletlerde gençliğin varlığının önemi fikri ile hareket eden Birleşmiş Milletler Kamu Bilgi Departmanını (DPI) izleyen ISA'nın ilk gençlik temsilcisi oldum. Meseleler üzerinde konuşuldukça ve tartışıldıkça, ulusal kimlik ırk ve toplumsal cinsiyet nedeniyle görüşler değişkenlik gösterir. Buna karşılık, yaş grubundaki çeşitlilik nadiren dikkate alınır. Uç derecede çeşitli meseleler değişim ve reform amacıyla tartışıldığı için, gençlerin dışarıda tutulması Birleşmiş Milletlerin aldığı pek çok inisiyatif için yıkıcı olabilir. Gençleri dahil etme amacı kendi başına olumludur çünkü bu sayede STK ve BM'in önemli amaçlarını savunacak gelecekteki avukatları yaratılmış olur. Genç kuşak, aynı zamanda, yeni teknolojiler yoluyla kamuya ulaşarak ve farkındalığı arttırarak, aktivistlere amaçları doğrultusunda savaşmaları için yardım edebilir.

Mart 2012'de bir Felician Yüksek Okulu öğrencisinin oturma başkanlığı yaptığı temel su arıtma sistemlerinin toplumsal cinsiyet eşitliğini geliştirme amaçlı kullanımı konulu bir tartışma ile başlayan bir DPI/NGO toplantısına katılmışım. Bu toplantıya genç bir insanın çok sık rastlanmayacak katılımı ilham verici olsa da, bu gencin konuşmasında Facebook'tan yararlanmaya çalışması seyirciyle arasında ani bir kopukluk yarattı. Konuşmacının cep telefonlarını çıkartmalarını rica ettiğinde seyirciler tepkisizdi ve yaşlı bir kadın şöyle söy-

ledi: "mesaj yazmayı bile henüz bilmiyorum". Genç insanlar sosyal medyayı, STK amaçlarını gerçekleştirmek için rahatça kullanırken, bugünün aktivistleri modern yöntemlerle konulara dair bilinç yaratabilmede aynı yatkınlığa sahip değiller.

Sosyal medya ve teknolojinin STK'lara getirebileceği sayısız katkı düşünüldüğünde, BM hareketlerine gençlerin katılımının teşvik edilmesi önem taşıyor. Buna karşılık, gençleri başarılı bir biçimde dahil etmek ve bizim deneyimlerimizi kullanabilmek için, bu konularla ilişki kurabilir olmamız gerekiyor. Bazı örgütlerin cinsellik eğitiminin temel bir insan hakkı olarak kabul edilmesi için çaba sarf ettiği, çocukların cinsel kimlik kazanımının tartışıldığı bir tartışma, katıldığım ilk STK etkinliklerinden biriydi. Eşcinsellik ve ilkökul çocuklarına cinsel eğitim verilmesi ile ilgili olumsuz görüşler ortaya konulduğunda bu tartışmanın benim kuşağımın ilgisini çekmesinin ne derece imkansız olduğunun farkına vardım. Gençliğin ilgisini kaybetmenin iki yolu vardır: bizi sıkmak ya da bize ders vermek.

STK aktivistlerini ve yükselen gençlik hareketini ayıran bu görünmez duvarın yıkılışı BM'e değişim ve yenilenme sağlayacak insani çabalarda iki dünyadan en iyi şekilde faydalanma olanağı sağlayacaktır. ■

> Gerçek Bedik

Eryn Snyder, Temple Üniversitesi, ABD

Eryn Snyder, 2012 yılında Görsel Sosyoloji alanında Rachel Tanur Anma Ödülünü kazandı. Ödül Mark Family fonunun bağışlarıyla Sosyal Bilimler araştırma konseyi tarafından iki yılda bir veriliyor. ISA Görsel Sosyoloji Tematik grubu üyeleri (TG05) Ödül jürisi olarak görev yapıyor ve 2008 yılından bu yana, TG05 ISA toplantılarında ödül törenine ev sahipliği yapıyor. Ayrıntılı bilgiye Rachel Tanur Anma Ödülü web sitesinden erişilebilir. <http://www.racheltanurmemorialprize.org>.

Güneydoğu Senegalli gerçek bir Bedik kadını, günde dört ila altı kez yakındaki bir kuyudan cemaatine su taşır. Ayakları kırmızı toprağın içinde ilerler ve dağ köylerine doğru giden yoldaki taşları pürüzsüzleştirir.

Çok sıcak bir akşamüstü, Indar köyünde, birkaç kadın beni resimlerini çekmem için davet ettiler. Birlikte yürürlerken ve sakince sohbet ederlerken Denise ve Marie'nin bu karesini çektim. Bu görüntü Bedik köylerindeki bir kültürel turizm üzerine geniş bir etnografik projenin bir parçası olarak çekildi. Ortaklaşa çekilen fotoğraflar Bediklerin kültürlerini turistlere nasıl gösterdikleri

ve Bedik kimliğini nasıl görselleştirdiklerini ortaya çıkarmakta kullanıldı. Köylüler, geleneksel kıyafetleri ve saçları içinde geleneksel işlerini sergileyen kadınları fotoğraflamamı önerdiler. Dolayısıyla, Denise ve Marinin bu fotoğrafının Bedikler arasında en gözdesi oluşuna şaşırmadım. Buna rağmen, köylülerin beni inatçı bir biçimde bu kadınların "le vrai Bedik", - gerçek Bedik olduğuna inandırmaya çalışmaları beni şaşırttı.

Bu görüntü, ilüzyonel de olsa, Bedik köylülerinin küreselleşme güçlerine karşı bozulmamış olarak kaldıklarını izlenimini devam ettiriyor. Ayrıca, Afrika otantikliğinin göstergesine dönüşmüş

su taşıyan kadın motifini içeren bu fotoğraf kadın emeğinin fetişleştirilmesini yansıtıyor. Denise ve Marie'yi "gerçek Bedik" olarak adlandırmak aynı zamanda onları kadınların saygın kültürel bilgi taşıyıcısı oluşuna işaret eden kültürel miraslarıyla tutarlı bir biçimde tanımlamak anlamına geliyor. Sırtlarını kameraya dönen bedenlerinin tekrarlanan duruşları bir çeşit anonimlik hali yaratırken diğer taraftan da tüm Bedik kadınlarının gücünü ve bunun uzantısı olarak da Bedik kültürünün dayanıklılığını simgeliyor. Bu görüntü Bedik kadınlarının toplumsal cinsiyetleşmiş bir otantikliğin yükünü sırtlarında taşıırken bunu nasıl bir güç ve irade ile yaptıklarını ortaya çıkarıyor. ■